

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič
a Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3.—, večji inzerati petič
vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod«
velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knašjeva ulica št. 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126

PODEŠNICE:
MARIBOR, Grajski trg št. 8 — — — CELJE, Kocenova ulica 2. — Tel. 100.
NOVO MESTO, Ljubljanska c. Tel. št. 28. JESENICE, Ob kolodvoru 101. — — —
Račun pri poštnem čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

NEMČIJA V ZADREGI

**Francoski in angleški razorožitveni predlogi so spravili nemško
oficijsko politiko v zadrego, ker pomenijo konec njene demagogije**

Berlin, 19. novembra. AA. V tukajšnjih vladnih krogih so sprejeli izvajanja angleškega zunanjskega ministra Simona na razorožitveni konferenci v Ženevi z zadovoljstvom. Vsaj tako poročajo listi. Dejstvo je tudi, da so vsi nemški listi pričeli hvaliti Simona, češ, da je v svojem ženevskem govoru kratkoma priznal nemško tezo v vojaški enakopravnosti.

V resnici pa je po mnenju nevtralnih diplomatskih krogov to nemško zadržanje dokaz za velikansko zadrego, v katero je zašla nemška diplomacija s svojo ofenzivno proti Franciji.

Poklicati si je treba samo v spomin nekaj dejstev iz zadnjih mesecev. Ob koncu avgusta je berlinska vlada iznenadila svet z zahtevo po vojaški enakopravnosti in si je to stvar tedaj kratkoma zamiljela tako, da naj ji Francija takorekó pod roko in preko versailleske mirovne pogodbe prizna pravico do vsaj delne oborožitve.

Francija je to odklonila iz načelnih razlogov, češ, da versailleske mirovne pogodbe in njenih vojaških določil o nemški razorožitvi ne more enostransko razveljaviti ena sama sila, ker je za tako razveljavljenje potreben pristavek vseh držav-podpisnic. To francosko stališče je nato potrdila tudi angleška vlada.

Nemčija se je tedaj na videz umaknila. Izjavila je seve v dvoumni obliki, da ji ne gre za ponovno oborožitev,

marveč za razorožitev drugih držav, in če se te države ne razorože, da bo sama posegla po ponovni oborožitvi.

Da izbije tudi to orožje Nemčiji iz rok, je nato francoska vlada obljubila razorožitveni konferenci svoj lasten načrt o splošni razorožitvi. Ta načrt je izpopolnila obenem z obsežnimi varnostnimi predlogi, ki gredo tako daleč, da pomenijo pravcat sistem organizacije trajnega miru in varnosti za vse narode Evrope in sveta.

Nemčija je bila s tem načrtom v živo zadeta. Nekaj dni so nemški listi kar molčali in niso prišli do sape. Šele čez nekaj časa so začeli kritizirati francoski načrt s splošnimi izrazi, češ, tu ni bil sprejet simpatično, tam ga odklanjajo, a stvarnega nemško časopisje ni vedelo poročati ničesar. Najboljše znamenje za zadrego Nemčije pa je bil trdovraten molk nemške vlade in nemškega zunanjskega ministrstva.

Iz te zadrege je Nemčijo rešil angleški zunanji minister Simon z govorom, ki ga je imel v Ženevi. Nemško časopisje je govor pozdravilo ne morda iz načelnih razlogov, saj zahteva Simon zmanjšanje najmočnejšega orožja sedanje Nemčije, omejitve njenega letalstva na najnižjo možno stopnjo, temveč zato, da opomira Franciji. Simon pa je v svojem govoru izrecno poudaril, da Anglija nikoli ne bo dopustila ponovne oborožitve Nemčije in da je naloga raz-

orožitvene konference le ta, da razoroži druge države.

Tak je torej položaj v razorožitvenem vprašanju. Če prodrejo francoski ali angleški predlogi, morda tudi oboji, ker se med seboj izpopolnjujejo, se bo pojavilo vprašanje, kaj bo storila nova nemška vlada, čeprav bi bila hitlerjev-ska?

Eno je jasno, s svojimi revizionističnimi zahtevami glede vzhodnih meja napram Poljski, kakor tudi z zahtevami po ponovni oborožitvi ne bo mogla uspeti.

Posledice v notranjosti Nemčije take neuspešne politike pa se bodo kaj kmalu pokazale. Računati je treba v te primeru z močnim odporom nacionalističnih krogov in ni izključeno, da bo prišlo med njimi do hudega medsebojnega obračunavanja. Demagogija, ki je zadnja leta napihovala Nemčijo napram vsej ostali Evropi, bo morala tirjati svoje žrtve.

Varšava, 19. nov. Namestnik zunanjskega ministra grof Szembek je imel po nalogu poljske vlade v Londonu, Parizu in Bruslju konferenco z voditelji zunanje politike teh držav o razorožitvenem vprašanju. Govori se, da bo grof Szembek imel razgovore o tej zadevi tudi v Berlinu z zunanjim ministrom Neurathom. Razen tega se bo zunanji minister Beck na potu v Ženevo ustavil v Berlinu ter posetil zunanjskega ministra.

Obrtništvo brani svoje pravice

**Protest naših obrtnikov proti osnutku zakona o
pooblaščenih inženjerjih**

Ljubljana, 19. novembra.

Včeraj so naši obrtniki in diplomirani tehniki na prav dobro obiskani anketi protestirali proti načrtu zakona o pooblaščenih inženjerjih, ki obrtništvu preti vzeti večji del zaslužka, zlasti pa ogroža graditelje, tesarke in mizarske mojstre, ključavničarje, mehanike, instalaterje vodovodov, centralnih kurjav in toplovodnih naprav, elektroinstalaterje in podobne obrti. Po vsestransko utemeljenih govorih na anketi, ki sta se je v imenu ZTOI udeležila tudi podpredsednik g. Josip Rebek in tajnik g. dr. Pretnar, je bila sprejeta naslednja spomenica:

Pripadniki na zboru zastopanih obrtniških strok in predstavnikov njihovih organizacij ugotavljamo, da predlog zakona o pooblaščenih inženjerjih, ki ga je izdelalo ministrstvo za zgradbe, globoko posega v interese in delovanje gospodarskih krogov osobito pa v pravice številnih obrtniških strok.

Omenjeni zakonski predlog omogoča velepodjetjem, ki se bavijo s prodajo tehničnega materiala in za katerimi notorično povečini stoji inozemski velekapital, da z nastavitvijo, odnosno z navidežno samostojnim sodelovanjem pooblaščenega inženjerja kot poslovođe ali družabnika morejo izvrševati in projektirati vsa montažna, instalacijska, konstrukcijska in druga podobna tehnična dela, ne da bi imela za to obrtno pooblastilo, odnosno dovoljenje. To nasprotuje temeljnim načelom obrtnega zakona, obenem pa dela iluzorne vse predpise in ustanove za zaščito domače proizvodnje in delavnosti.

Zakonski predlog pridržuje nadalje pooblaščenim inženjerjem izključno pravico do cele vrste tehničnih del, ki so jih po dosedanjih zakonskih predpisih, običajih in praksi vedno izvrševali obrtniki. Cela vrsta obrtniških strok bi po zakonskem osnutku izgubila s tem svoj delokrog in eksistenco. Graditelji, tesarji in zidarji, mojstri, ključavničarji, mehaniki, instalaterji vodovodov, centralnih kurjav in toplovodnih naprav, elektroinženjerji, elektroinstalaterji in še drugi bi postali vazali pooblaščenih inženjerjev. Eksistenco desetisočev obrtnikov o njihovih družinami in delavci bi bila uničena, naš obrtni naraščaj bi izgubil vsake izglede, da se kdaj osamo-

svoji in ustvari skromno eksistenco, vse to zato, da se omogoči ali izboljša eksistenco pičlemu številu inženjerjev.

Ugotavljamo nadalje, da ta zakonski načrt v posebni določbi predpisuje, da se s tem zakonom pojasnjuje in izpopolnjuje obrtni zakon, to kljub temu, da gre za povsem drugi mnogo važnejši zakon, ki ni z inženjerskim v nikakršni zvezi, ki je stopil v veljavo šele pred pol letom in na podlagi katerega imajo še iziti izvršilne uredbe ravno o predmetih, ki se nanašajo na delokrog obrtništva.

Odločno ugovarjamo, da bi se trgovskim velepodjetjem, ki dobavljajo tehnični material dajala možnost, da brez pooblastila ali dovoljenja izvršujejo instalacije, montaže, konstrukcije in druga tehnična dela.

Ugovarjamo proti temu, da bi zakon o pooblaščenih inženjerjih ustvarjal za inženjerje monopol na tipično obrtniška dela ter jemal obrtniku njegove stare pravice.

Prav tako energično ugovarjamo proti temu, da bi imenovan zakon z uničenjem eksistence desetisočev obrtništva in obrtnega naraščaja ubil naše praktično visoko kvalificirane panoge, ki tvorijo po svoji izobrazbi in praktičnem udeleževanju, kakor tudi po svoji produktivni sili in številu jedro in hrbenico naše najbolj zdrave in najvažnejše domače obrtniške in industrijske proizvodnje in delavnosti.

Protestiramo proti temu, da bi se z inženjerskim zakonom dopolnjeval in obhajeval povsem drugi, to je obrtni zakon, to tembolj, ker je ta zakon stopil v veljavo šele 9. marca 1932. S tem bi se omajala, v naši zakonodaji vsaka prava sigurnost in stabilnost, ki je temelj vsake pravne države.

Ugovarjamo končno najodločnejše proti temu, da se zakoni, ki globoko posegajo v interese in udeleževanje najširših gospodarskih plasti, delajo brez zaščitanja gospodarskih krogov.

Zahtevamo, da se pred končno redakcijo zakonskega predloga o pooblaščenih inženjerjih zasljišijo tudi prizadeta gospodarska predstavništva osobito pa, da se iz zakona črtajo vse določbe, proti katerim so naperjeni naši ugovori.

Podpisanih je 23 obrtniških strokovnih organizacij.

Hitler pri Hindenburgu

**Popolna negotovost v političnem položaju — Hitlerjevci
zahtevajo še vedno popolno oblast — Narodni socialisti
proti bivšemu prestolonasledniku**

Berlin, 19. novembra. Zaradi obveznosti strankinih voditeljev, da morajo pogajanja o sestavi nove vlade čuvati v strogi tajnosti, ni nobenih novih poročil o njihovem poteku. Policija je za današnji sprejem Hitlerja pri državnem predsedniku v Wilhelmsstrasse odredila obsežne varnostne ukrepe, ker se je zadnji dni pred palačo državnega predsednika zbirala velika množica radovednežev. Pričakujejo, da bo prišlo v Wilhelmsstrasse veliko število narodnih socialistov, da bi priredili svojemu voditelju ovacije. V splošnem je razpoloženje v narodnosocialističnih krogih o možnosti sporazuma zelo optimistično.

»Vossische Zeitung« objavlja izjave, ki jih je dal prejšnji predsednik državnega zbora Göring nekemu italijanskemu listu. O teh izjavah je sporazum med Hitlerjem in Papenom izključen. Prav tako je izključen kompromis med narodnimi socialisti in drugimi strankami zaradi sestave vlade na

parlamentarni podlagi. Narodni socialisti bi prevzeli vlado le tedaj, ako ji bosta zamenjena potrebna avtoriteta in polna politična odgovornost, kar pomeni, ako bodo dobili mesto kancelarja in ostala politično važna mesta.

Pruska tiskovna agencija narodno-socialistične stranke objavlja članek poslanca Kubeja, ki nastopa zelo ostro proti monarhiji in napada bivšega prestolonaslednika. Pri tem poudarja, da narodni socialisti ne bodo nikoli smatrali prestolonaslednika za moža, ki bi prišel v poštev kot voditelj tretje nemške države.

Berlin, 19. nov. AA. Predsednik Hindenburg je izdal odredbo, ki loči pristojnost državnega komisarja od delokroga ustavne vlade na Pruskem.

Državni svet je sprejel sklep, s katerim obsoja zlorabo državne oblasti proti raznim nemškim deželam. Sklep je bil sprejet z veliko večino.

Predložitev novega državnega proračuna

Danes je bil Narodni skupščini predložen predlog državnega proračuna za l. 1933-34 ki znaša 10,438.326.575 dinarjev

Beograd, 19. novembra. Finančni minister dr. Milorad Gjorgjević je predložil Narodni skupščini predlog proračuna za leto 1933/34, ki je bil izročen v proučitve finančnemu odboru. Opoldne je finančni minister sprejel novinarje ter jim izjavil, da je predlog proračuna za leto 1933/34, ki je bil danes predložen Narodni skupščini, izdelan predvsem s tendenco, da se državi izdatki zmanjšajo na najnižjo mogočo mero ter spravijo v sklad, v kolikor je mogoče, s sedanjim stanjem narodnega gospodarstva. Skupna vsota predloga državn. proračuna znaša 10.438.326.575 Din. Proračun, ki je sedaj v veljavi za l. 1932/33, je bil obdoren v iznosu 11.323.200.000 Din ter je torej predloženi novi proračun manjši za 884 milijonov 873.421 Din.

Beograd, 19. nov. Današnja seja Narodne skupščine se je pričela ob 10. dopoldne. Po odobritvi zapisnika zadnje seje je bilo objavljeno, da je finančni minister predložil proračun za leto 1933/34, ki je bil takoj izročen finančnemu odboru. Nadalje je bilo objavljeno, da so dovršili svoje delo odbori za trgovinsko pogodbo med našo državo in

Grčijo, za konvencijo o pospeševanju turističnega prometa med nami in Čehoslovasko in za mednarodno konvencijo o težji tovorov, ki se prevažajo z ladjami. Nato je bilo prečitanih več interpelacij.

Na dnevnem redu je bila trgovinska pogodba z Brazilijo, ki pa je bila sporazumno s skupščino odstavljena z dnevnega reda za prihodnjo sejo. Skupščina je zatem prešla na verifikacijo poslanskega mandata za srez Otočac. V imenu večine verifikacijskega odbora je poročal posl. Gjorgje Branković, ki je predlagal, naj se verificira mandat Mihaela Jeftića, v imenu manjšine pa je zahteval poročevalec Jesa Vidić, naj se verificira izvolitev dr. Milana Ilića. Debate se je udeležilo večje število govornikov, pri glasovanju pa je večina skupščine potrdila mandat dr. Milana Ilića ter s tem sprejela predlog manjšine verifikacijskega odbora.

S tem je bila seja zaključena in prihodnja napovedana za torek ob 10. dopoldne.

**Postani in ostani
član Vodnikove družbe!**

Odločitev o vojnih dolgovi spomladi

Washington, 19. nov. Vsi politični krogi in vsa javnost razpravljajo o vprašanju vojnih dolgov. Vsa znamenja kažejo, da sta tako ameriški parlament kakor javnost odločno proti podaljšanju Hoovervega moratorija. Roosevelt bo pred svojo javnostjo očital svoje stališče v tem vprašanju, kakor tudi o celotni politiki šele spomladi, ko bo sklican novi parlament in prevzel ameriško vlado.

Poklon hitlerjevcev fašistom

Rim, 18. nov. Princ Avgust Viljem, ki je narodno-socialistični poslanec v Prusiji, je včeraj na čelu narodno-socialistične deputacije položil v imenu predsednika državnega zbora Göringa venec na spomenik padlih fašistov. Pri tem je godba fašistične milice svirala fašistično himno. Svečanosti je prisostvovalo okoli 100 fašističnih poslancev. Po svečanosti je imel princ Avgust Viljem nagovor na tajnika fašistične stranke Staracea. Poudarjal je, da pomeni položitev venca izraz občudovanja nemškega narodno-socialističnega pokreta za italijanski fašizem.

Bombe v Barceloni

Barcelona, 19. novembra. V trgovini s pohištvo sta eksplodirali dve bombi. Ranjenih je bilo 14 oseb, med njimi dva policista.

Francoska davčna afeta

Pariz, 19. novembra. Državno pravništvo je na uradno prijavo uvedlo preiskavo v novi aferi neplačevanja davkov. Hišna preiskava pri grofu De Chabrignac, korespondentu neke ženevske banke, je dognala, da je grof Chabrignac izplačeval kupone inozemskih vrednot, ne da bi pri tem odtegoval zakonite davke. Državno pravništvo je odredilo zaslišanje dveh upravnih svetnikov banke.

Japonska ofenziva v Mandžuriji
Sanghaj, 19. nov. Japonske čete so pričele širokopotezno ofenzivo, da očistijo severo-zapadni del Mandžurije od upornikov kitajskega generala Supinvena. General Supinven je vložil brzojavni protest pri Društvu narodov zaradi bojnih metod japonskih čet.

Film o Gorgulovu

Moskva, 19. novembra. AA. Poročajo, da bo sovjetska filmska družba za izdelovanje zvočnih filmov izdelala film, ki bo slikal življenje ruskih emigrantov. Glavna postava v njem bo Gorgulov, giljotinirani morilec predsednika francoske republike Doumerja. Film se bo tudi imenoval po Gorgulovu.

Albanci na rimskih solah

Pariz, 19. nov. AA. Iz Tirane poročajo, da je albanska vlada sklenila poslati v Italijo na nadaljevanje študija v poljedelske šole 28 uradnikov ministrstva za narodno gospodarstvo.

ZVOČNI KINO IDEAL

Začetek ob 20.

Sobota, 19. novembra: Veseli vinograd.

Izven.

Nedelja, 20. novembra ob 15.: Srce igračk.

Mladinska predstava. Izven. Ob 20. Veseli vinograd. Izven.

Ponedeljek, 21. novembra: Gospa Inger. Red C.

*

Drvi ob 20. uri se ponovi v drami

Zuckmayerjev »Veseli vinograd« izven

abonmana po običajnih dramskih cenah.

Jutri uprizorijo drama ob 15. uri pop.

prvo reprizo Golieve ljubke mladinske

igre »Srce igračk«. Zvečer ob 20. uri pa

Zuckmayerjev »Veseli vinograd«. Obe

predstavi sta izven abonmana po običaj-

nih dramskih cenah.

OPERA

Začetek ob 20.

Sobota, 19. novembra: Manon. Premijera.

Red A.

Nedelja, 20. novembra ob 15.: Rigoletto.

Izven. Znižane cene. Ob 20. Viktorija

in njen huzar Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 21. novembra: Plesni večer

Katje Delakove. Izven. Znižane cene.

OPERA

Drvi bo v ljubljanski operi prva le-

tošnja vzporeditev prekrasne opere »Manon«

z gospo Zlato Gjungleac v naslovni vlogi.

Režija C. Debevčeva. Dirigent g. Stritof.

Predstava se vrši za red A

Nedelja v ljubljanski operi. Popoldne

ob 15. se poje opera Rigoletto. Dirigira g.

Anton Neffat. Zvečer ob 20. priljubljena ope-

reta Viktorija in njen huzar. Zasedba glav-

ni vlog je izvrstna. Za obe nedeljski pred-

stavi veljajo znižane operne cene. Režijo

»Viktorijet« vodi letos g. Zupan, dirigira g.

dr. Svava.

Narodno gledališče

DRAMA

Začetek ob 20.

Sobota, 19. novembra: Veseli vinograd.

Izven.

Nedelja, 20. novembra ob 15.: Srce igračk.

Mladinska predstava. Izven. Ob 20. Veseli vinograd. Izven.

Ponedeljek, 21. novembra: Gospa Inger. Red C.

*

Drvi ob 20. uri se ponovi v drami

Zuckmayerjev »Veseli vinograd« izven

abonmana po običajnih dramskih cenah.

Jutri uprizorijo drama ob 15. uri pop.

prvo reprizo Golieve ljubke mladinske

igre »Srce igračk«. Zvečer ob 20. uri pa

Zuckmayerjev »Veseli vinograd«. Obe

predstavi sta izven abonmana po običaj-

nih dramskih cenah.

OPERA

Začetek ob 20.

Sobota, 19. novembra: Manon. Premijera.

Red A.

Nedelja, 20. novembra ob 15.: Rigoletto.

Izven. Znižane cene. Ob 20. Viktorija

in njen huzar Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 21. novembra: Plesni večer

Katje Delakove. Izven. Znižane cene.

OPERA

Drvi bo v ljubljanski operi prva le-

tošnja vzporeditev prekrasne opere »Manon«

z gospo Zlato Gjungleac v naslovni vlogi.

Režija C. Debevčeva. Dirigent g. Stritof.

Predstava se vrši za red A

Nedelja v ljubljanski operi. Popoldne

ob 15. se poje opera Rigoletto. Dirigira g.

Anton Neffat. Zvečer ob 20. priljubljena ope-

reta Viktorija in njen huzar. Zasedba glav-

ni vlog je izvrstna. Za obe nedeljski pred-

stavi veljajo znižane operne cene. Režijo

»Viktorijet« vodi letos g. Zupan, dirigira g.

dr. Svava.

Borzna poročila.

INOZEMSKÉ BORZE

Curij: Pariz 20.37 in četrt, London

17.12, Newyork 520, Bruselj 72.07 in pol.

Milan 26.63, Madrid 42.50, Amsterdam

208.77 in pol, Berlin 123.60, Sofija 3.76,

Praga 15.39, Varšava 59.27 in pol, Buka-

rešta 3.08 in pol.

Naša umetnost v tujih očeh

Holandski listi o jugoslovanski umetniški razstavi v Amsterdamu — Tone Kralj naš največji slikar?

(Nadaljevanje poročila z dne 5. t. m.)
V dnevniku »De Telegraaf«, ki je med najbolj čitanimi amsterdamskimi listi, je 1. oktobra ob dvehkolonski reprodukciji Toneta Kralja Kmečke svatbe napisal Kasper Niehaus enokolonsko poročilo, kjer po uvodu pravi:

»Dela »velikih kamnov« (kanonov) Rosandića in Meštrovića — ki so visoko nad vsem ostalim — so vrhunci mlade jugoslovanske plastike. Toda ona slavi tudi triumfe v skulpturah Lojzeta Dolinarja, ranta reprodukcijo dveh dečkov Nandeta Vidmarja z naslovom »Kmetje« in reprodukcijo portreta žene Toneta Kralja ter nadaljuje z opisom slikarjev in pravi, da je med slikarji prav malo tipičnih koloristov, nato pa opisuje Konjovića, Uzelca in Šumanovića ter govori o Mišunovičevem neopresionizmu in nadaljuje z novim odstavkom:

»V pokrajini Nandeta Vidmarja, zlasti pri njegovih kmetih v pokrajini, je značilno: dominira zelo intenzivna modra

Tone Kralj: Moj oče in moj dom — na desni slikar sam

ja, — imenujem n. pr. močan ženski torso v vrsti kamna, ki slabše izraža materijo, iz katere je človeštvo ustvarjeno, kakor mehko rožnata terracotta, in sedečo žensko figuro, ki v svoji tihi enostavnosti spominja na modernega francoskega kiparja Marcela Grimonda.

Ta razstava kipov vzbuja tudi spoštovanje tako z lepimi lesenimi skulpturami bujnih nagih in oblečenih ženskih figur Tina Kosa, časti vrednimi portretnimi bustami, z reliefi Sretena Stojanovića... Morda se prav zaradi teh kiparskih del pričinja v mednarodnem umetniškem svetu računati za Jugoslavo!

Ko kritik govori splošno o naši umetnosti in vplivih nanjo, omenja ob Martisu in Picassu v oklepaju Uzelčev Odlisko v gvašu, nato pa pričinja nov odstavek:

»Se najbolj »bodenständig« (tudi v holandskem originalu rabi avtor med navodnicami ta nemški izraz) sta morda brata France in Tone Kralj, katerih prvi je tudi kipar, drugi pa tudi kot grafik zelo dobro zastopani. Morata se pač opirati na narodno umetnost svoje domovine (škoda, da na razstavi ni te lepe narodne umetnosti, ki krasi celo hiše revežev).

Sicer ima ogromna slika »Kmečka svatba« Toneta Kralja bolj naroden značaj zaradi predmeta, kakor zaradi načina dela, ki pikturalno ni ravno gospodsko civilizirana in je bolj risarska nego slikarska umetnost. Toda ta risba je močna, kontura — ki je izpolnjena z živimi barvami — jasna.

Prešerna kmečka družba okrog dobro obložene slavnostne mize se ne dolgočas, Jugoslovenci so menda pač prav tako jedli, pili in objemali kakor stari Holandi: kot možje grabijo po predpasnikih in vrčih (holandski verz!), radi imajo godbo, harmonike in ples, pri čemer nosijo groteskne visoke rumene ali modre pustne kape in pokrivala.

Tudi druga dela Toneta Kralja so neke vrste priložnostne pesnitve (v originalu »Gelegenheitsgedichte«): portret očeta in soproge slikarja, kjer se v ozadju samem vidjo njegov vrt in dvorci z močnim, ki cepi drva, in z volji vprežen voz ali pa kamnoseki na odru okrog dimnika.

Njegov bolj nemško-ekspresionistično vplivani mlajši brat France se kaže v svetlem skupinskem portretu otrok prav za prav kot fnejši slikar.

Prav na kratko nato kritik omenja še Šumanovića ter samo imenuje Milunovića, Zoro Petrovića, Plandića in Radovića, in konča, ne da bi se spomnil vsaj z imenom vseh drugih naših doma tako slavnih mojstrov.

Milostljivejši je anonimni kritik lista »Nieuwe Rotterdamse Courant«, največjega dnevnika v Rotterdamu, ki 1. oktobra objavlja reprodukcijo Meštrovičevega Mojzesa ter fotografijo Rosandića, kako na amsterdamski razstavi sedi med svojima skulpturama prepevajoče žene in Violinistom. V prvem odstavku povzdi kritika naše kiparstvo, nato pa pravi:

»Impresionizem (Jakopiča, Vesele i. dr.) ne napravi tako zelo vtisa, da bi zares izražalo narodo lasten način gledanja in prikazovanja. Nastal je pod zunanjimi vplivi, zlasti Münchena in ne zlasti nad evropsko povprečnost. Isto velja za ono, kar je nastalo v pariškem miljeju ali kar je utonilo pod pariškim vplivom (za sedaj imenujem Šumanovića, Petrovića, Milunovića in Uzelca)...

Slikarska umetnost je najmočnejša, kjer zajema iz biblije — novega testamenta — ali iz življenja naroda, o katerem pripoveduje celo v ozadju nekaterih portretov (Tone Kralj, ki je, kakor njegov brat France, ekspresionist in tudi kipar). Pozornosti vredno je, da realizem pogosto vpliva religiozno, med tem ko sakralni prizori najdemo v realizmu moč izražanja. Nadalje se nam zdi, da slikarstvo šele sedaj pričinja kazati svojo lastno silo, saj je narod kot nova narodna skupnost še mlad. Morda je ta pojav umetnostnogođovinska koincidenca.

Po opisu Meštrovića in Rosandića, zaključuje kritik:

»Enostaven lesen kipec mlade žene Tina Kosa in portretna studija Lojzeta Dolinarja iz bronja privlačita pozornost poleg de Meštrovića in Rosandića. Dne 7. oktobra objavlja kritik lista »Nieuwe Rotterdamse Courant«:

barva, prepletena z zeleno, vijolično in rdečo, bela pa v lučih; na pastozni podlagi (n. pr. na »Pokrajini«) so drevesa, linije streh in slemen hiš itd. značilno označene. Veselje za oči so te pokrajine, naivnost v razumevanju kmetov.

Najdalekosežnejši izraz se mi zdi delo mladega Toneta Kralja. Držal se je daleč od evropskih vplivov in našel je, naslanjajoč se na primitiviste svoje dežele, lasten jezik enostavnih in velikih oblik z ostrimi obrisi mirnega in plemenitega poteka. Razen v sliki ogromnih dimenzij »Kmečka svatba«, ki ima kakor ožgan ton in pisane barve, — tu so prav za prav zelo visoke ocene vredne kvalitete — ga pa zlasti spoznamo iz portretov njegove soproge in njegovega očeta. Na prvi pogled je karakteristično razmerje življenja na prostem napram portretu in interjerju. Niso postavljeni sami zase, temveč so v širši zvezi med seboj. Tu je pogled na živahno kmečko življenje, portretiranci pa tudi ne sede kot modeli, marveč tudi žive svoje življenje. Barve so pri obeh portretih v rahlem in ljubeznivem razpoloženju, a risba rok in glav, zlasti pa podrobna izdelava pri očetu, je izredno fina.

Od ostalih slikarjev imenujem še Jakopiča, Petrovičev, Plandića in Vesele kot predstavnike različnih smeri, ki jim je jugoslovanska umetnost bila v teku svojega novega postanka podvržena. In končno Franceta Kralja, ekspresionista, ki se že približuje stilu, ki sliči dekorativnemu.

»Haagsche Post« je silno razširjen tednik iz prestolnice Haag in 8. oktobra piše Varver v njem predvsem o Meštroviću in Rosandiću ter omenja Uzelca in v tej zvezi pravi:

»Modernejši, nekako rusko orientiran, toda ne brez namena, je Tone Kralj, kar pa ne sprejeto, da ne bi napravil svežega vtisa. Ko kritik omeni še Milunovića, konča: »Med slikarji je mnogo povprečnosti, ki ne opravičuje velikoga prostora, ki jim je dodeljen.«

»De Ceu« poroča 9. oktobra o prirediteljih, razstavljalcih in otvoritvi razstave ter pri besedah iz otvoritvenega govora ministra g. Terpe, čes, da je umetnost brez nacionalnega karakterja mrtva umetnost, pravi kritik N. H. Wolf, da naj to velja tudi za skulpture slavnih mož kot so Rosandić in Meštrović prav tako zelo, kot pri manj znanih, kot so Kralj, Dolinar, Stojanović in drugi.

»De nieuwe Eeuw« (»Novi vek«) 13. oktobra objavlja prav obširno kritiko Jana Engelmajna, ki predvsem mnogo piše o Meštroviću in Rosandiću in ugotavlja:

»Tudi pri drugih: pri Lojzetu Dolinarju, Tinetu Kosu, Francetu Kralju, Sretenu Stojanoviću nahajamo veliko mednarodnih izražanj. V tem ozkem okvirju o tej stvari težko razpravljamo: jugoslovansko kiparstvo zasluži brez dvoma obširno in pazljivo opazovanje. Zasižilo bi posebno poglavje v pregledu današnje likovne umetnosti. Pomlajajoči se narod sodeluje z njim na pomembnem način pri evropski kulturi na specifično niansiran in samoderen, duhovno gibčen in religiozen način.« (Konec sledi.)

Z Jesenic

— Sokolski dramatični odsek ponovi drveni ob 20. uri in jutri ob 15. uri opere »Ptičar«.

— Občinski proračun za tekoče poslovno leto odobren. Kr. banska uprava je 14. t. m. odobrila proračun jeseniške mestne občine za leto 1932, ki predvideva 1.391.022 Din dohodkov in ravno toliko izdatkov. V tej vsoti je započnena tudi postavka Din 70.000 za mestni ubožni sklad. Banske uprave je dobila 100% doklado na nedržavne davke in občinsko trošarino v istem iznosu kot v letu 1931. Proračun za poslovno leto 1933 je v glavnih obrisih že izgotovljen ter je v občinski pisarni interesentom v vpogled, na kar pride pri prvi občinski seji v razpravo. Proračun za l. 1933 predvideva 1.394.000 Din dohodkov in isto toliko izdatkov.

— Majski hrošč v novembru. G. Rudolf Završnik, uradnik bratovske skladišnice na Jesenicah, nam je poslal majskega hrošča, ki ga je ujel na jablani na vrtu bratovske skladišnice.

Bela Krajina oživela

Jutri bodo ustanovni občni zbori tujsko prometnih društev

Metlika, 19. novembra.

Bela Krajina, nekdanja nadvse živahna in cvetoča deželica, je v zadnjih desetletjih skoro zaspala. Promet voznikov, ki je v predzeleničnih časih prinašal mnogo življenja, je z otvoritvijo železnice prenehal, gospodarska depresija zadnjih let pa je povzročila popoln zastoj v vsakem pogledu in v vseh gospodarskih panogah, pa tudi v družabnosti. Šele ljubljansko društvo »Bela Krajina« na čelu s predsednikom dr. Kocetom in »Belokranjska zadruga« na čelu z dr. Fuxom sta zdrnila bele rojake iz vedne zaspanosti in vdanosti v božjo voljo: bo že bog dal.

Ideja pospeševanja tujanskega prometa v Beli Krajini se je rodila v Ljubljani. Enako je Ljubljana zaposlovala izletniške vake do Metlike, za kar ima velike zasluge zaradi svoje uvidenosti in uslužnosti inž. g. Klodič. Ljubljana je prva pričela propagando za Belo Krajino, Ljubljana je izdala prospekte o njej, Ljubljana je vedno denarno in materialno pomagala, ljubljanski časopisi so ji posvečali vedno več pozornosti, a zlasti priljubljeni »Slovenski Narod«, pa končno niso niti Belokranjci mogli ostati gluhi. Zdramili so se in tudi sami prišli za delo. Ideja tujsko prometnih društev je uresničena, jutri bodo ustanovni občni zbori. Treba je javno pohvaliti največje razumevanje nekaterih domačinov, med njimi zlasti sreskega načelnika g. Ernesta Karlavariša in trgovca g. Ivana Malešiča, ki sta poleg več drugih resno vložila svoj trud v delo za napredek kraja. Enako kakor v Metliki, so se tudi v Črnomlju mnogi resno zavzeli za delo.

Ne bo ga malo. Kraj je živel dosedaj

bolj v svoji zgodovini, negoli v duhu časa. Precej so krive temu tudi nesrečne lokalne razmere, kakršne so reden pojav v vseh takih malih podeželskih mestih. Upamo pa, da bo sedaj pri novem delu vse to izginilo, ker bo le v skupnosti dober uspeh.

Metlika ima vse pogoje za napredek. Mnogo je delavnih in živahnih mladih moči, katerih vseh povezano, skupno društveno delo bo dosegalo sedaj še večje uspehe. Vso pohvalo zaslužita učiteljici gđ. Ganglova Marija in Wostnerjeva Julka in učitelja gg. Stane Turk in Vladimir Tončič, ki redno v korist drugih društev prirejajo gledališke predstave, pa so tako priredili prošlo nedeljo burke »Trije tički« in »Bucek v strahu«, jutri pa prirede v korist dobrovoljnega gasilskega društva burko »Španska muha«. Njihov talent je res prvovrsten, njihovo delo pa nadvse požrtvovalno in upamo, da bodo svoje delo tudi enako marljivo nadaljevali.

Za zabavo in dobro voljo tujcev je torej vedno dovolj poskrbljeno, če pa se bo posrečilo prihodnje leto zgraditi še kopališče na Kulpi, se bo Metlika res lahko razvila v lepo letovišče mesto, ki bo tujcem po najzmernejših cenah nudilo prijeten odmor in razvedrilo.

Resnega društvenega dela je le treba, ki bo pod svojim okriljem zbralo vse brez razlike in delovalo za povzdigo Metlike. Tujkoprometno društvo bo jutri oživelo. Od njega je mnogo odvisno, vendar pa bodo nedvomno njegovi voditelji z največjim razumevanjem in požrtvovalnostjo pristopili delu. Mi jim želimo obilo uspeha in napredka!

R-y.

Marjan Rus na novinarskem koncertu

V naši operi poje šele od marca, pa je že splošno priljubljen

Ljubljana, 19. novembra.

Novinarski koncerti se odlikujejo po bogatem, izbranem repertoju in so največje glasbeno pevske revije, kar jih je mogoče prirediti v okviru koncerta. Najboljše glasbene in pevske moči sodelujejo vsako leto na novinarskem koncertu in zato ni čuda, da je zanimanje za to prireditev vedno tako veliko. Tudi letos nam pripravljajo novinarji koncert, ki bo z njim zadovoljivo še tako razvaja občinstvo. Poleg drugih odličnih moči se nam predstavi letos na novinarskem koncertu član naše opere, basist g. Marjan Rus. Tega pevca odličnih kvalitiet smo prav za prav šele nedavno odkrili, pa je že tako priljubljen in popularen, da bo gotovo privabil

tudi 1. decembra v Union množico svojih čestilcev.

Marjan Rus je bil rojen v Kranju, kjer je leta 1925 maturiral na humanistični gimnaziji in že zadnji dve leti pred maturo je obiskoval tudi ljubljanski državni konservatorij, kjer je študiral pri mojstru Hubadu solopetju. Naslednja štiri leta je obiskoval kot slušatelj filozofske fakultete v Ljubljani solopetjski pouk na konservatoriju pri našem mojstru Betettu do njegovega odhoda v München. Potem je moral k vojakom. Leta 1930 je pa diplomiral na filozofski fakulteti ljubljanske univerze.

Ze za časa svojih visokošolskih študij je pogosto nastopal kot solist na internih in javnih produkcijah konservatorija, na koncertih akademskega pevskega zbora in drugih glasbenih prireditvah ter v našem radiu. Letos v marcu je pa debutiral v ljubljanski operi v vlogi don Basilia v »Seviljskem brivcu«, do konca sezone je pa pel kot gost poleg te partije še župana v »Pohujšanju«, Ramfisa v »Aldie in Povodnega moža« in »Rusalki«. V novi sezoni je nastopil kot angažirani član v štirih novih vlogah. Poznamo ga zlasti iz opere »Hlapec Jernej«, kjer je kot sodnik naravnost očaral občinstvo. Seveda je pa tudi v vseh drugih vlogah mož na svojem mestu.

Če smo rekli, da smo Marjana Rusa šele nedavno odkrili, smo mislili s tem njegove nastope v operi, kjer je lahko prišel njegov simpatični, izredno melodiozni glas do polne veljave. Pred tako številnim avditorijem, kakor je novinarski koncert, pa nastopi naš Marjan Rus 1. decembra v Unionu prvič in prepričani smo, da mu bo ta nastop še bolj utrdil sloves.

Skrbimo za uboge izseljence

Prva adventna nedelja bo odslej praznik naših izseljencev

Ljubljana, 19. novembra.

Prihodnja nedelja bo pomemben dan za naše izseljence. Na pobudo pristojnih organizacij so na običnem zboru v Splitu razpravljali, kaj je treba storiti, da bo domovina v čim tesnejših stikih s svojo emigracijo, zlasti pa z izseljenci, ki jih imamo skoraj 400.000. Sklenjeno je bilo, da se bo v ta namen vsaka prva adventna nedelja v letu praznovala kot izseljeniška nedelja. Tako bo prihodnjo nedeljo prvič ves naš narod v tujini in doma proslavil izseljeniški praznik.

Za ta praznik je bil sestavljen poseben program. Vsakdo, ki ima svojce ali prijatelje v inozemstvu, naj se jih spomni na ta način, da jim piše vsaj nekaj vrstic. V zvezi s tem se bo v raznih društvih predaval o izseljeniškem vprašanju, minister za socialno politiko in narodno zdravje g. Ivan Pucelj, ki je bil nekoč sam v vrstah izseljencev, bo pa v radiu govoril o izseljeniškem vprašanju. O tem problemu bodo v radiu govorili še drugi zastopniki izseljencev. Na enak način se bodo naši izseljenci v tujini spominjali svoje domovine in svojih dragih v stari domovini.

Vsi naši ljudje v tujini niso imeli sreče, nekatere je prav hudo prizadela splošna gospodarska kriza, prav mnogi so se morali vrniti še bolj siromašni, kakor so odhajali v tujino. Ze lani je bila uvedena akcija za pomoč tem siromakom, ki niso po lastni krivdi zašli v bedo. Na inicijativo g. bana je bil ustanovljen poseben sklad za podpiranje izseljencev, ki ga upravlja osemčlanski odbor pod predsedstvom senatorja g. dr. Ravnharja. Dolžnost vseh naših premožnejših slojev doma in v tujini, pa tudi naših denarnih zavodov je, da se o priliki izseljeniškega praznika spomnimo naših siromakih izseljencev, ki so se morali vrniti. Prostovoljni prispevki naj se pošljejo na naslov »Sklad za podpiranje izseljencev«, Hranilnica dravske ba-

novine v Ljubljani. Znano je, da so naši izseljenci pred svetovno krizo mnogo stori za svojo domovino in za svoje. Milijoni in milijoni so se stekali iz tujine k nam, marsikomu so pomagali, da si je opomogel, skoro v vsaki vasi vidimo hiše, zgrajene z denarjem, ki so ga poslali ali prinesli naši izseljenci. Sedaj, ko se jih na stotine vrača domov, siromašnih in izčrpanih, je naša dolžnost prisrčiti jim na pomoč. Naloga vseh narodnih organizacij je, da posvete svoje delo in svoje moči tudi temu vprašanju, o priliki izseljeniškega praznika naj prispevajo v sklad za podpiranje izseljencev.

Naših izseljencev je v tujini okrog 335.000. Samo v USA jih je 250.000, v Argentini 20.000, v drugih državah Južne Amerike 5800, v Kanadi 6000, v Avstraliji 200, v Nemčiji 30.000, v Franciji 16.000, v Belgiji 3000, na Holandskem 3000 in v Avstriji 1000.

V primeri s prejšnjimi leti, ko se za te izseljence razen sreskih vojaških referentov in orožnikov, ki so imeli fante zabeležene kot vojaške begunce, ni nihče znebil, se je položaj zdaj bistveno izpremenil. Začelo se je z vsvo vnuemo delati na to, da se prepričajo ne samo naši ministri in v pošte prihajajoče oblasti, temveč tudi vsa javnost, da je treba izseljenškimu vprašanju posvetiti največjo pozornost. Mnogo se je že storilo, toda še vedno premalo. Zato je upravičen poziv k nadaljnjemu vztrajnemu delu.

Za vse izseljence, tudi one iz savske, primorske, drinske ali dunavske banovine, skrbi v največji meri izseljeniški urad v Ljubljani, ki ga vodi referent kr. banske uprave g. Fink v palači Delavske zbornice. Urad daje izseljencem potrebne informacije, rešuje razne izseljeniške zadeve, posreduje glede izplačila zapuščin, zavarovalnin in rent po naših, v tujini umrlih iz-

seljencih itd. Samo v zadnjih treh letih je urad na ta način rešil dva in pol milijona Din.

ZIMSKE SUKNJE in vsa druga

OBLAČILA v največji izbiri

J. Maček, Ljubljana
Aleksandrova 12

Lepo domače delo

Ljubljana, 19. novembra.

Pasantje Selenburgove ulice so pred kratkim obdovovali krasno kontrabas-kitaro s čudovitimi lepimi vložki, ki zlasti zato zasluži naše priznanje, ker je popolnoma domač izdelek. Lepi instrument je namreč napravil Ivan Bajde ml., ki je s tem svojim delom dokazal, da nam v bodoče ne bo treba kupovati dragih inozemskih fabrikatov. Kitara je preizkusilo več domačin in tudi tujih strokovnjakov, ki so vsi izjavili, da je instrument prava mojstrovina.

Mladi mojster dela pri svojem očetu Josipu Bajdetu, ki ima delavnico za generalno popraviljanje klavirjev in drugih instrumentov. Čeprav je mladi umetnik rojen v Ljubljani leta 1911., je vendar popolen ljubljancin, saj je njegovega starega očeta po mnogih izumih in izpolnitvah raznih instrumentov, ki so bile patentirane tudi v inozemstvu, poznala vsa Ljubljana, njegove sinove pa prav tako po istih letitvah in po izvrstnem petju. Po svojem očetu in staremu očetu prirojenega talenta pa Ivan ni zapravil in se je popolnoma posvetil svoji strdki, čeprav je bil določen že za trgovca in se je trgovine tudi že izučil. Kakor smo od njegovega starega očeta dobili med drugimi izumi tudi orkestralni avtomat s krožnim lokom, ki ga je razširila po vsem svetu firma Hupfeld et Zimmermann, tako se nadejamo, da tudi mladi Bajde postane izumitelj in poveča sloves našega nadarjenega naroda v tujini.

PRIDE! „SERVITOR“ PRIDE

Pred decembrskimi umetniškimi dnevi

Ljubljana, 1. novembra.

Društvo »Krk« priredi prihodnji mesec več izrednih prireditev, ki se bodo vršile pod skupnim naslovom »decembrski umetniški dnevi«.

Kot uvodna prireditev se bo vršila razstava slovenske pokrajine in človeka. Društvo je prav te dni poslalo vabila likovnim umetnikom, v katerih jih prosi, naj pošljejo svoja dela za razstavo najkasneje do 3. decembra. Novost za naše razmere je, naj pošlje vsak toliko del, kolikor jih želi razstaviti. Ker ni žirije, naj pošlje vsak slikar (kipar) kvalitativno najboljšo stvar. Če se izkaže, da je razstavljeni prostor premahen za poslano število slik in kipov, se vposlana dela izločijo iz razstave v sporazumu z razstavljalci. Ureditev razstave je v rokah prosvetnega oddelka društva »Krk« (akad. slikar Božidar Jakac).

Razstava bo odprta od 8. do 31. decembra. Otvoritev bo oddajala radijska postaja, prav tako pa tudi vodstva po razstavi, s katerimi namerava društvo »Krk« pozivati zanimanje za razstavo. Sploh se bo društvo potrudilo, da bo imela razstava tudi finančni efekt, saj je znano, da so naši likovni umetniki v veliki stiski.

Društvo je poslalo vabila za razstavo na podlagi seznama naših likovnih umetnikov pri Narodni galeriji. Kdor bi vabila iz enega ali drugega razloga ne prejel (marsikdo nima navedenega točnega naslova), naj ga reklamira na naslov »Društvo »Krk«, Ljubljana, Gajeva ulica 9.«

V okviru razstave se bodo še vršili: Literarni večer poezije (samo še živčih pesnikov). Spored sestavi urednik »Doma in sveta« dr. Tone Vodnik. Zanimivo je, da bodo pesniki sami recitali svoje pesmi, tako da bo imelo občinstvo priliko, da jih osebno spozna.

Literarni večer proze (samo še živčih pisateljev). Spored sestavi urednik »Ljubljanskega Zvona« Fran Albreht. Tudi na tem večeru bodo književniki sami recitali, v kolikor ne bodo skrbeli za recitatorje.

Organizacija teh dveh literarnih večerov je zelo težka, zato je društvo poskrbelo, da sestavi spored književnika, ki nudi ta največje garancije, da bosta večera kolikor toliko objektivna in reprezentativna. Glasbeni večer (samo še živčih skladateljev). Spored sestavi M. L. Škerjanec. Društvo »Krk« se nadeja, da bo naša javnost vedela ceniti njena plemenita stremjenja in da bo vse našete prireditve počastila s svojim otiskom.

Danes ob 4., 1/8. in 1/10 zvečer — jutri (v nedeljo) ob 3., 5., 1/8 in 1/10 zvečer!
Najlepši film v tej sezoni

Film najljubljih čustev, najljubše ljubezni in srce trgajoče tuče!

Zasanjane ustne

z edinstveno filmsko umetnico

ELIZABETO BERGNER

v glavni vlogi

V predprogramu: SOLA SMUČANJA (krasen UFA kult. film) in najnovejši UFA zvočni

Vstopnice rezervirati v predprodaji od 11. dalje.

Partnerja:

RUDOLF FORSTER

ANTON EDTHOFER

Elitni kino

Matica

Telefon 2124

Dnevne vesti

— Za upokojence. Dravska finančna direkcija v Ljubljani objavlja uradno: Da se ne bi izplačilo pokojnine nanovo upokojenim drž. uslužbencem iz formalnih ozirov zavlekd, se vabijo vsi tisti državni uslužbenci (tudi v bodoče), pri katerih je upokojevit že v teku, da predložijo tej direkciji tudi nepozvani — že takoj po razrešitvi od civilne državne službe — pravilno izpolnjeno »prijava« za odmero draginskih doklad in vse priloge, kakor jih predpisuje uredba o draginskih dokladah državnih upokojencev št. 11.330/I. od 14. marca 1932, objavljena v »Šušbenem listu kr. banske uprave dravske banovine« v Ljubljani, kos 24/253 — 25. marca 1932. Na vrhu prijave je napisati opombo: »Se ne prejemam penzije.« Prijave se dobe pri društvu upokojencev v Ljubljani in v trafikah v večjih krajih.

— Seja poslovnega odbora zveze mest. Jutri dopoldne bo na Sušaku seja poslovnega odbora zveze mest. Prededelo ji bo zagrebški župan dr. Krbeč. Razpravljalo se bo o navodilih finančnega ministrstva o sestavljanju občinskih proračunov za prihodnje leto. Iz Ljubljane se udeležuje seje župan dr. Puc, podžupan prof. Jarc, dr. Rant, za župansko zvezo pa dr. Fux.

— Pomožna akcija v dravski banovini. V popolno razumevanje namenov, zaradi katerih je bil ustanovljen Osrednji pomočni odbor dravske banovine, se pojasnjuje, da pomožna akcija tega odbora ni omejena le na pomoč brezposelnih delavcev, ampak se bo raztezala tudi na vse ostalo prebivalstvo, v kolikor je ogroženo v svoji prehrani po sedanjih gospodarskih krizah, zlasti tudi na podpre potrebne male poljedelce.

— Tečaj za avtogetno varjenje bo v prvi polovici decembra na inštitutu za rudarstvo ljubljanske univerze. Tečaj bo trajal okrog 15 dni. Predavanja bodo vsak večer po 2 uri. Udeleženci jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov vabi članke, ki se zanimajo, da se prijavijo neposredno rudarskemu inštitutu (oddelek za separiranje in briketiranje) v Ljubljani, Aškerčeva ul. 11. Za izven ljubljanske članke se bo v primeru dovoljenja števila prijavljenih vršil poseben 2—3.dnevni tečaj.

KINO LJUBLJANSKI DVOR
Telefon 2730

Danes ob 4., pol 8. in 9. zvečer.
Jutri (v nedeljo) ob 3., 1/2, 6., 1/8. in 9. uri zvečer.

Pat in Patachon med ljudožrci

BOMBA SMEHA!

Najnižje cene 2, 4 in 6 Din.

— Hrvatski planinci na Pohorju. Hrvatsko planinsko društvo »Sljeme« priredi jutri za svoje članke skupni izlet na Mariborsko kočo na Pohorju. Udeleženci se odpravijo iz Zagreba danes ob 18.

— Za lastnike vrtov zelo poučno predavanje bo jutri ob pol 14. v Senti Vidu. Predsednik šentvidske podružnice g. Frido Lenard bo namreč na novem vrtu veletrgovca g. Verliča predaval o pravih in nepravilnih sadnih drevesih in pritrilnega sadnega drevja, obenem bo pa na pravilno in nepravilno vsajenem in privezanem drevju tudi praktično demonstriral, kako je treba delati, da dreve raste in dobro uspeva. Predavatelj je namreč pripravil tudi na različne načine nepravilno vsajena drevesca, da se bodo udeleženci predavanja z lahkoto naučili pravilnega sajenja, ki je tako važno za dobro uspevanje dreves. Obenem bo pa predavatelj razkazal tudi svoj vrt, ki se z njim ne more meriti noben sadovnjak v mestu in okolici, saj je na njem nad 200 dreves in špirljev v vseh mogočih oblikah. Razen krasnih piramid in najrazličnejših palm ter korodonov vidimo na tem vzornem vrtu tudi redke stožčaste forme in spirale, kandelabre in valjaste oblike umetno gojenega drevja, kakršnih menda ni v vsej Ljubljani in okolici, gotovo pa ne v tako skrbno gojeni in popolni obliki. Krasni so tudi pristojevičarji in stenski špalirji, med njimi tudi visokodebelni, ki so najpripravnejši za dvorišča mestnih hiš, skratka, na vrtu našega odličnega specialista g. Frida Lenarda je prav vse, kar umen in moderen sadjar sploh more vzgojiti. Udeleženci predavanja naj izstopijo na predzadnji postaji električne železnice, nato pa gredo po ulici proti postji, ki nikakor ni zakotna uličica, temveč zaradi svojih vzornih nasadov ob vseh hišah in poslopih gotovo najlepša ulica, ki je nanjo lahko ponosen

ves Senti Vid, saj niti v vsej Ljubljani na tako majnem prostoru ni nikjer tako lepo urejenih vrtov.

— Dohave. Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do 6. decembra ponudbe glede dobave 35.000 kg pšenice, 2000 kg riža, 2400 kg svinjske masti, 400 kg bučnega olja, 400 kg kave, 1800 kg koruznega zdroba, 600 kg terpeninovega mila, 300 kg cikorijske in 400 kg papirnatih vreč. — Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani interesantom na vpogled.

— Ciril Metoda družba je pričela razpisovati nove božične razglednice. — Cena 1 komad 1 Din. Pripomnimo, da nekateri odjemalci še niso plačali starih računov. Ker družba potrebuje denar, prosimo za poravnavo. 622/n

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo zjutraj megleno in mrzlo, čez dan pa večinoma jasno. Tudi večer je bilo po vseh krajih naše države lepo. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 10, v Mariboru in Zagrebu 5, v Ljubljani, Beogradu in Skoplju 4, stopinje. Davi je kazal barometer v Ljubljani 772,3, temperatura je znašala —4.

Zvočni kino Sokolski dom
v Šiški (za mitnico). Telefon 33—87.

Danes ob 18. in 20. uri. — Jutri ob 15.18. in 20.18. — Ponedeljek ob 20. uri krasna ROBERT STOLZEVA opera

Pesem, poljub, dekle

V glavnih vlogah: Martha Eggerth, Gustav Fröhlich, Gertrud Theimer.
Pri vseh predstavah »Fox« zvočni tednik. Pride! Moja žena hohštaperica! Pride!

— Tragedija starega berača. Pretekli teden smo poročali, da so našli v Podsmreku nezvestega 79-letnega berača Matevža Zvoljka z Dobrove. Reče je bil ves zbit. V bolnici so ugotovili poleg vidnih zunanjih tudi notranje poškodbe, poleg tega je imel Zvoljki dvakrat zmogelno roko. Berač je izpovedal, da ga je nekdo z vilami tako pretepel, ker je ležal v njegovem hlevu. Kakor nam poročajo iz bolnice, je nesrečni berač te dni poškodbam podlegel. Ubijalca zasledujejo oblasti, da prejme za svoj surovi čin primerno kazen.

— Vlom v blagajno zagrebske borze dela. V četrtek ponoči je bilo vlomljeno v blagajno zagrebske borze dela, toda vlomilci niso imeli sreče, kajti odnesli so samo nekaj nad 700 Din. Tudi za vlomilce so prišli slabi časi, ker so blagajne prazne.

— Najel ga je, da bi namestu njega odsedel kazen. V Novem Sadu je bil Koloman Zelič obsojen na tri mesece zapora, pa je najel drugega, da bi namestu njega odsedel kazen. Oblasti so pa prišle sleparji na sled in zdaj bo Zeliču kazen seveda zvišana.

— Zagonezna smrt mlade matere. V vasi Donja Narta pri Bjelovaru je umrla v četrtek ponoči na zagoneznem način Stana Jurčič iz vasi Bojana. Mati je prišla proti večeru v vas s svojo hčerko in prošla za prenočišče pri kmetu Franju Nikoliču. Kmet jo je sprejel pod streho, zjutraj je bila pa mrtva. Domači so bili zelo prestrašeni, ker je bila žena na videz zdrava. Ogled trupla in zaslišanje njene hčerke je pokazalo, da je mož Martin Jurčič ženo pretepal. Prav vzrok smrti pa še ni dognan.

— Moško dete postalo žensko. Neki družini v Rači pri Sarajevu se je rodil otrok in babica je izjavila, da je deček. Starši so ga odnesli h krstu in dobil je ime Milan. Ko so se pa vrnili od krsta, so opazili, da je dekle.

— Težka nesreča. V Velikem Trojstvu pri Bjelovaru se je pripetila v četrtek ponoči težka nesreča. V parnem mlinu je eksplodirala steklenica kisika in nadmarnja Andreja Deželica je bila razmesarila, da so mu morali amputirati obe nogi in je nesrečnež v bolnici kmalu izdihnil.

— Lepota je treba ohraniti. Lepe bele zobe je treba negovati z Chlorodont zobno pasto. Poskus Vas bo prepričal. Tuba Din 8.—

Pri motnjah prebave, želodčnih bolečinah, zgagi, slabosti, glavobolu, miglanju oči, razdraženih živcev, nespazmu, oslabelosti, nevolji do dela povzroči naravno »Franz Josefov« grenčica odprto telo in olajša krvni obtok. Poizkusi na univerzitetnih klinikah so dokazali, da se alkoholiki, ki so trpeli na želodčnem katarju, v kratkem času zopet dobili veselje do jedi z uporabo stare preizkušene »Franz Josefov« vode. »Franz Josefov« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

— Danes zvečer vsi v »Union« na prireditvi »Tabora«.

Iz Ljubljane

—lj Novinarski koncert na praznik učenja 1. decembra bo letos za vse sloje prebivalstva našega mesta prav posebna privlačnost, saj bo poskrbljeno, da pridejo v polni meri na svoj račun tako ljubitelji lepih koncertov, kakor tudi prijetne družabne zabave. Novinarji so pridobili tudi letos za svoj koncert odlične moči, sodelovala bosta operni pevec g. Marjan Rus, violonist Uroš Prevorsek, pevka zbora »Ljubljanski Zvon« in »Ljubljana«, Orkestralno društvo Glasbene Matice in državni konservatorij ter najstarejše slovensko pevsko društvo kamniška »Lira«. Koncert tako velikega obsega je v Ljubljani samo enkrat na leto in zato prav nič ne dvomimo, da bo tudi letos zanimanje za to prireditev splošno.

—lj V nebotičniku bodo v pritličju štirje trgovski lokali. Izložbe so že vzdane. Lokali niso posebno veliki, saj je zadržana ploskev nebotičnika le 400 m² in zavzema precej prostora tudi veža in stopnišče. Nosilci stebri so v pritličju zelo močni, vendar je pa ves prostor tako umno izrabljen, da so lokali ljub vsemu prostornosti. Ni treba se pripominjati, da bodo lokali urejeni najmoderneje. Že izložbe, ki izpolnjujejo skoraj vso zunanjo steno, napravijo vtis, da so lokali res moderni. Iz vsakega lokala drže stopnice v poslovne prostore v prvo nadstropje ali v tako zvani mezzanin. Stopnice bodo skrite in so zgrajene tako, da je prostor izrabljen čim bolj. — Tudi Adamičeva trinadstropna hiša na Sv. Petra cesti je že dograjena in zdaj vzdavajo izložbe. Ta trgovina bo zdaj ena najmodernejših na Sv. Petra cesti. Novih hiš na tej cesti ni in ne tako živahnega prometa, kakršni bi lahko bili. Da bi regulirali cesto, bi morali podreti skoraj vse stare hiše. Zdjaj bi pa bilo najbolj potrebno podreti hišo št. 33, ki stoji med novo Adamičevo hišo in vogalno hišo, ki sta že obe umaknjeni v stavbno črto.

—lj Tramvaj na dolenski progi je postal kar čez noč nenavadno poskočen. Druha kot sam Elijin nebeski voz ter poskačuje in se ziblje na vse strani kot Neotova barka. To ni končno nič čudnega, saj je se sploh velika sreča, da tramvaj na tej progi sploh vozi. Proga bi morala biti že zdavnaj obnovljena in lani so računali, da bodo letos obnovili vse stare proge. Motorji pri 30 let starih tramvajskih vozovih so tudi že doslužili, pa so jih začeli izmenjavati z novimi. Baje so pa novi motorji nekoliko premočni in zaradi tega tako zanaša voz.

—lj Zahvala. Ob priliki svojega jubileja so mi izkazali: uprava narodnega gledališča, novinarsko združenje, združenje gledalcev in slavno občinstvo morda preveč pozornosti in so ponovno izrazili svoje simpatije napram meni. Res, ganiho me je prav do srca in ne morem najti pravih besed, v katerih bi zadostil svojnemu občutju in se Vam s tem odhvalim. Zato le skromne besede, v katerih pa govori vsa moja duša: »Iskrena hvala!« Ves Vaš Bojan Peček, član narodnega gledališča.

—lj Hišni posestniki, ki še do danes niso vložili prihodkov od zgradb za leto 1933 se vnovič opozarjajo, da jih vložijo vsaj do 8. decembra 1932, ker se bodo zbirali po tem datumu za hiše, za katere do tedaj ne bodo vložene prijave, vsi za odmero zgradarine potrebni podatki po odposlancih davčne uprave na lico mesta. Vrh tega se bo predpisala vsem zamudnikom, ki do tedaj ne bodo vložili prijav, v smislu čl. 137 zakona o neposrednih davkih 10% davčna kazen. Ker se dogajajo še sedaj slučajji, da hodijo posestniki popravljati vložene prijave na po septembur znižane najemnine, se uradno pojasni, da se znižanje najemnin po septembru t. l. po obstoječih postavnih določbah ne more upoštevati pri odmeri zgradarine za leto 1933.

Zares lepe frizure

za plese, koncerte in gledališče Vam naredi renomirana česalnica »Vešna«, last. Olga Gorazd, Beethovnova ul. (Dunav).

—lj Mrz, mrz... Vsi smo davi tožili nad mrazom, ki nas je presenetil, čeprav je že tako pozna jesen. Slana je pobelila Ljubljano, da je človeka kar zabelelo že ob pogledu na pobelevne strehe in vrtove. Končno pa tudi ni šala 4 stopinje pod ničlo, če nisi popolnoma nič pripravljen na zimo in če se ne veselíš smučanja in podobnih zimskih radosti. Zato je razumljivo, da se je marsikdo ustrašil slane, čeprav tako pozna slana navidez nikomur ne škoduje.

—lj Angleško-jugoslovensko društvo v Ljubljani si je zastavilo nalogo, delovati v smeri kulturnega zblizanja med obema narodoma. Prirejalo bo tudi javna predavanja, ki naj dvignejo zanimanje našega naroda za pokrajine, prebivalstvo in kulturne pojave anglosaške kulturne sfere, t. j. onega velikega dela zemeljske površine, ki je bil in je še pod vplivom idej in stremeljenj, ki imajo svoj izvor v Veliki Britaniji. Predpogoj poznavanja vsakega naroda pa je poznavanje pokrajine, ki je s prebivalstvom neločljivo zvezana in je ena izmed komponent, ki oblikujejo način življenja in značaja. Ga. Fanny S. Copelandova bo v četrtek, dne 24. t. m. predavala ob 18. uri v univerzitetni zbornici v angleščini o »Pestrosti britanske pokrajine« (The variety of the British Landscape). Predavala bo številne skitske optične slike. Prejeli smo vest, da bo v kratkem izšla v Londonu brošura o Sloveniji, ki bo vsebovala več prispevkov onih članov društva »Le Play Society«, ki so letos poletni potovali po Sloveniji.

—lj Smučalstvo letos smo letos tudi v Ljubljani pričeli gojiti in se tako pripravljati na smučanje. Seveda v Ljubljani začetniki smučajo le po sobah, zato naj pa gredo pogledat še v kino Matica, kjer vidimo le v bele glavne oblike obične.

ne gojenke in gojence berlinske visoke šole za telesno kulturo, kako se uče vseh spretnosti smučanja na sipi že poleti. Tak suh smučski tečaj bi prav lahko priredili tudi povsod pri nas, saj imamo dosti snivke.

Proslava 25letnice obstoja Sokola I na Taboru

V soboto 19. novembra ob 20. uri

slavnostna akademija

Cene prostorom 20, 15, 10, 5 Din

V nedeljo 20. novemb. ob 20. uri:

zabava s plesom

VSTOP PROST. 13440

— Danes »Rango« v Elitnem kinu Matica. Že dolgo ni ZKD nudila svojim zvestim pristeam tako lepega filma kakor sedaj, ko predvaja v kinu Matici krasni film iz eksotične Sumatre, film »Rango«. V tem filmu aam je predložena idila življenja v čarobnem svetu neprodinrega pragozda, kjer domuje ob človeku kolonizatorju tiger in druge najbolj divje zveri teh krajev. Vsebinska je izredno mikavna, predstavlja nam malega fantka, ki si je udomačil opico, mladega orangutana. Zvesto ga spremlja mladi tovarš po vseh njegovih potih, dokler ne pade v kremplje krvoločnega tigra. Poleg filma »Rango« je na programu zanimiva šaloigra s priljubljeno miško Mickey, ki bo nedvomno v veselje mladini in vsem posetnikom tokratnega lepega sporeda ZKD. Film se bo predvajal danes ob 14.15 in jutri ob 11.

—lj Miklavževanje Sokola II. Enako kot prejšnja leta priredi Sokol II tudi letos Miklavžev večer za mladino in odrasle. Prireditve bo 4. decembra v Kazini in bo pri mladinskem Miklavževanju obdarovanih okoli 200 otrok. Radi česar se Sokol II obrača na svoje podpornike s prošnjo, da vsakdo prispeva kak majhen dar in s tem pripomore k čim uspešnejši dobrodelni akciji. 620/n

—lj Plesni zavod »Jenko« — Kazina — drevi ob pol 9. plesna večja — nedeljski popoldanski tečaj od pol 4. do 7. — Posebni »začetniški tečaj« v ponedeljek in petek. Nadaljevalni tečaj vsak torek ob 8. zvečer. Informacije in posebne plesne ure dnevno. Djaki popust. 618/n

—lj Evangeljska cerkevna občina. Jutri ob 10. uri klubna božja. 621/n

—lj Zapra cesta. V ponedeljek in torek bo cesta čez železnico pri kemični tovarni v Mostah zaprta od 8. do 17. za vožnjo, vendar bo pa za pešce prehodna.

Zaklad vsake žene je lepota

Negujto jo! Prave nasvete o negi in uporabi mazil dobite v ZAVODU ZA KOZMETIKO, Beethovnova ulica 4, pritličje. — Proti zmernemu honorarju Vam je na razpolago v Parizu diplomirana kozmetičarka.

—lj Delavski oder »Svoboda«. V nedeljo, dne 20. novembra 1932 ob 20. 1/2 bo v dvorani Delavske zbornice veselo-žalostna zgodba »Karijera Možna«, ki jo je napisal pisatelj A. Cerkvenik. Režira Joža Č. Zanimivi, veselo-žalostni in resnični bodo dogodki na odru. Zato le po vstopnicah, ki so po 10.—, 8.—, 6.— in 4.— Din.

—lj Dunajsko pranje, svetlokanje — šimenc, Kolodvorska ulica 8.

—lj Čespljevega kaparja in druge škodljive žuželke na sadnem grevju je treba zatirati že jeseni z ARBORIN-om. Navodila daje tvrdka: »CHEMOTECNA«, družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10.

—lj Ribana in jaeirovo perilo, damsko in moško, kupite najugodnejše pri tvrdki Miloš Karničnik, Stari trg 8.

—lj Tečaj za tkanje perzijskih preprog se prične v ponedeljek 21. t. m. na drž. osrednjem zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani.

—lj Ob priliki nedeljske promenade vas vabim, da si ogledate specijelno razstavo kravat v notranjih prostorih trgovine Kette, Aleksandrova cesta. 625/n

—lj Kavarna Central danes v soboto in v nedeljo do 4. ure zjutraj odprta. 619/n

—lj Arcačija. Policija je prišla brezposelnega Omerja Murgiča iz Velike Kladuže v Bosni, ki se preživlja večinoma s hazardiranjem. Murgič živi že od leta 1924 v Ljubljani. Prva leta je pridno delal, zdaj pa samo pohajkuje in išče žrtve za svoj posel. Policija ga je izročila sodišču, po prestani kazni bo pa izgnan iz Ljubljane.

Iz Trebnjega

— Sodnijska vest. Sodnik g. Janko Picek iz znane rodbine Picekove iz Ribnice je nastopil mesto sodnika pri okrajnem sodišču v Trebnjem.

— Tečaj francosčine in nemščine. Ker je bila med tukajšnjimi dijaki in tudi drugimi izražena želja, da se priredita francoski in nemški tečaj, bo sprejemal drevi ob 20. v stari občinski pisarni g. Ciril Jančar prijave in opozarjamo vse, ki se hočejo učiti nemščine ali francosčine, da pridejo na sestanek.

— Občinska pota. Vsa pota, za katera je bilo razglašeno, da jih prizadeti popravo, bodo v dnevih od ponedeljka do četrtega pregledana. One, ki se ljudskemu delu niso odzvali, zadenejo posledice zakona in bodo v to prisiljeni. V torek se bo potom ljudskega dela popravljala pot iz Velike Sevnice do Križa po Hribovcih. Zavezanec naj se istega dne točno ob 8. uri zjutraj zgane na lico mesta s potrebnim orodjem.

O kozmetiki

Katera žena ne želi biti lepa in ohraniti svoje lepote in svežino tudi v poznih letih? Malo jih je, ki imajo brezhibno, svežo in mehko polt, malo jih je, ki se pri nas, ki vedo, da je treba kožo negovati, vztrajno in sistematično. Kozmetika je danes veda, katero naše žene le preveč omalovažujejo.

Poleg vsakodnevne jutranje ženske gimnastike na svežem zraku, da se ohrani telo mladostno in prožno, je zlasti važna nega kože obraza, na kateri se najbolj pozna vsaka najmanjša indispozicija in prvi znaki staranja. Osnovni pogoj je čistoča in nega ponoči, ko koža počiva. Počitek je popoln, če je koža temeljito osušena.

Predno gremo zvečer h počitku, naj se očisti obraz s komadičkom vate, namočenim v olivnem ali mandeljevem olju. Čisti pa se ne od čela navzdol, temveč navzgor, v enakomernih potezih od brade proti očem in čelu in od ustnic proti sencem. Posebne francoske obrazne vode služijo za čiščenje kože. Po čiščenju z oljem, se z obrazno vodo čisti na isti način kot poprej z olivnim ali mandeljevim oljem.

To čiščenje se menja ponavljja toliko časa, da je koža čista, kar se najbolje spozna na vatki, ki ni več umazana. Paziti pa moramo, da se pri čiščenju kože ne raztegne, kar ima neugodne posledice, posebno okrog oči.

Očiščeno kožo namažemo z mastno kremo, če je suha. Če pa je koža že po naravi mastna, naj se mažejo samo deli okrog oči. Mastna koža ne prenese mastnih mazil, ker razširja znojne luknjice. Zjutraj se obraz umije s postano, ali tudi popolnoma mrzlo vodo, kakor to pač prenese občutljivost kože.

V vseh večjih mestih obstoje danes že zavodi za kozmetiko, ki večje svetujejo pravilno nego in izbirajo pravih mazil za individualno nego kože.

Iz Novega mesta

— Fotoamaterski tečaj. Dolenska tujsko-prometna zveza, oziroma njen pripravljalni odbor, je že ponovno razpisal natečaj za fotografske posnetke iz Dolenske. Čez zimo bi se vsi sprejeti, odkupljeni in event. nasrajeni posnetki povečani razmnožili ter pred pričetkom pomladne sežlje poslali po vseh važnejših krajih in mestih. Prijavilo se je do sedaj le malo amaterjev in vpslana dela ne zadostajo za sklicanje žurije in izbiro snovi, zato se natečaj podaljša do 20. decembra. Pokrajine, motivi iz življenja na Dolenskem, naše umetnine in druge posebnosti in vse, kar je v zvezi z lepoto dolenske zemlje. Slike naj se pošljejo na drogerijo »Kriko« v Novem mestu pod imenom »Dolenski lepote«. Vabljeni vsi, ki ste se kdaj s kamero mudili na Dolenskem.

— Železničarska jubilejna knjižnica ima nove poslovne ure in sicer ob torkih in petkih od pol 7. do 8. zvečer. V zadnjem času si je nabavila mnogo najnovejših slovenskih del, nekaj srbohrvaških in tudi nemških knjig ter šteje preko 2000 izbranih del. Napočno je mnenje, da je to strokovna knjižnica in le za železničarje. Knjižnica je javna in se je poslužuje lahko vsakdo, ki se priklasi kot izredni član in plača 2 Din pristojnine. Mesečna članarina znaša 1 Din. Knjige se izposojajo na 14 dni proti odškodnini 1 Din, za večje knjige pa 2 Din. Ob podaljšanju izposojila znaša pristojbina za vsak teden 1 Din. Knjižnico toplo priporočamo.

— Dijaška predstava. Dijaško društvo »Prosveta« priredi drevi v Sokolskem domu Nušičevo veselje »Gospa ministrca« v režiji g. Paučiča.

— Šolski vrst nove šole obeta dobiti prihodnje leto lice, ki mu gre. Zadnji del bo zasajen s sadnim drevjem. Istotako pride ob zavarovanju stene špirlno drevje. Jame že kopljejo.

— V spomin g. Alfonzu Furianu, pri vseh mesčnih tako priljubljenem pokojnem frančiškani, so se izdale razglednice z njegovo sliko ter se bodo prodajale za popravilo frančiškanskih orgel, ki jih je pokojnik tako ljubil in cenil. Mesčani, segajte pridno po razglednicah!

Meso mu je dišalo. Pri Planinškovih v Dolenjih Kamencih so v četrtek klali. Meso so provizorično obesili v veliko pritlično shrambo, ki ima edino svoje okno zavarovano z močno žično mrežo. V shrambo se je splazil ponoči tat in izvil mlečno mastno šunko, dočim je pri snemanju tujega mesa vse drugo zbobnelo v čumnati na tla. Tudi pes je postal čim dalje bolj nasilen in tat je pobežnil. Ko je odprl Planinšek vežna vrata, že ni bilo sledu več o njem. Meso pa je včeraj že romalo v podstrešje in dim.

Iz Celja

—c Važna strankina konferenca. Jutri ob 8. zjutraj se prične v Celjskem domu sreška konferenca JRKD, na katero so vabljeni vsi predsedniki in tajniki, krajevnih organizacij in celjskem srezu, vsi župani in drugi odposlanci krajevnih organizacij. Konferenca se bo tudi udeležil narodni poslanec g. Ivan Prekoršek. Na dnevnem redu je med drugim razgovor o načrtu zakona o občinah.

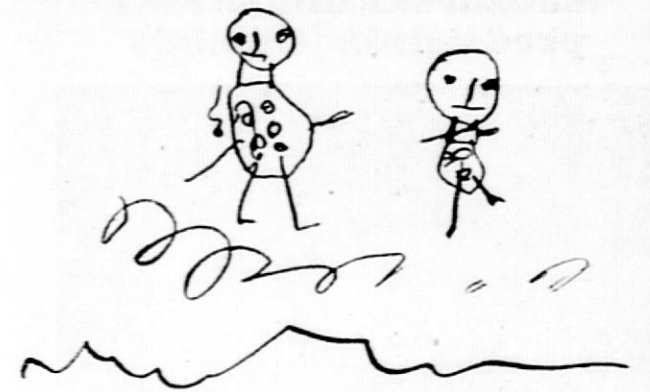
—c Na ljudskem vseučilišču bo predaval v ponedeljek, 21. t. m. zvečer g. Fr. Pivka iz Maribora o Pohorju in bo ob predavanju 100 skiptičnih slik razkazoval lepote poletnega in zimkega Pohorja. Predavanje se bo pričelo točno ob 20. nato pa se bodo vežna vrata zaklenila. Na to zanimivo predavanje opozarjamo vse prijatelje narave, zlasti planince in smučarje.

—c Predavanje za privatne nameščence. V sredo, 23. t. m. ob 19.30 bo predaval odvetnik g. dr. A. Reisman iz Maribora v spodnjih prostorih Narodnega doma o obrtnem zakonu. Vabljeni so vsi člani »Merkurja«, privatni nameščenci in člani pomožniškega zbora pri združenju trgovcev ter vsi ostali interesi.

Iz pisave odseva tudi otrokov značaj

Nekaj primerov, ki nam kažejo, da ima značilne poteze
tudi pisava otrok

Ljubljana, 19. novembra
Na mnoga vprašanja, kako sodim o pisa-
vi odnosno o prvih poskusih pisanja naših
najmlajših, sem sklenil dotakniti se tudi te-
ga zanimivega problema. Mame niso rado-
vedni, saj jih v zlati otroški dobi ne zanima-
jo problemi poznejšega življenja, oni žive v
svojem svetu, vesele se svojega sonca mlado-
sti, za vse drugo se pa ne zmenijo. Moral
sem torej sam k njim, saj ni mogoče zahtev-
vati, da bi prišli otroci k meni v taki zade-
vi, kakor je grafologija, ki se jim o nji niti
ne sanja. Zbral sem nekaj zanimivih opazo-
vanj. Evo jih.

Tu vidimo prve poskuse pisanja ali bolje
rečeno risanja. Tri in pol leta stara punčka
mi je narisala te lepe pajace, črte in vijuge.

Čudil sem se, od kod otroku toliko moči, od
kod nežni ročici, ta energija v potezih. Če
bi je ne bil videl na lastne oči, bi ne verjel,
da je to pisala in risala deklica tako nežne
mladosti. Nobenega strahu ni poznala, po-
gumno je pokazala svoje zmogljivosti in celo
poskušala sva, kdo bo napravil bolje. Mati
je izrazila bojazn, da je deklica bolna, ker
je bila sitna, muhasta. Potolažil sem jo, da
je zdrava ko riba in da sitnari le iz neke
notranje kljubovalnosti, ki se je v nji tako
zgodaj razvila.

Ze sedaj si to dete ne pusti dosti ukazo-
vati, a otrok baš v trmi pokaže svojo voljo
in energijo. Taki otroci navadno prva leta v
šoli niso najboljši učenci, pozneje pa doseže-
jo najlepše uspehe. Trmasti in muhasta otro-
ci imajo svojo značilno kljubovalnost že pri-
rojeno in takih potem usoda v življenju ne
more zlomiti. Kljubujejo vsemu, dvigajo se z
lastnimi močmi, utirajo si pot skozi življenje,
pa naj bo še tako trma in trnjeva. Starši so
lahko veseli, če imajo trmaste in muhaste
otroke.

Prvi primer nam kaže pisavo pred šolsko
dobo. V naslednjih primerih pa stopimo v

*Otrok je bil, hi
nikdar ni
vredelo hodil
k nam, in
hadar zval je
svon ljudi,
tedaj je bil
na pasi.*

drugi, tretji razred ljudske šole, da vidimo,
kaj se odpira tem otrokom in kakšno obzor-
je dozoreva v njih.

Ne da bi poznal otroka, sem izrekel o
njem sodbo le na podlagi njegove pisave.
Temperament, živahen, razposajen, kar
seveda pri otroku ni nič čudnega. Značilna
zanj je pa njegova lenoba in velika lakomi-
selnost. Sola ga ne zanima posebno, a ko
ga je učitelj vprašal, kaj vidi se posebnega
na konju, je odgovoril, da se mu zdi najbolj
čudno, da je konj brez hlač. Dober psiholog
bo videl v tem dokaz, da otrok noče pose-
nati drugih, tudi v pridnosti ne, pač je pa
v neumnosti vedno prvi. V čast si šteje in
ponosno prizna, da je storil nekaj napake-
ga, nikoli pa ne zvali svoje krivde na druge-
ga. Njegovi uspehi v šoli bodo le povpreč-
ni, študiral ne bo posebno uspešno, le v ma-

K. W. Aramis:
Oživljenje

Dobermansk se je vračal iz pisarne
k obedu in komaj je odprl vrata, ga je
pozdravila žena z besedami:
— Ne vem, kako ti bo danes tekni-
lo. Oleska je kuhala sama in skuhala je
nekaj kar tako na hitro roko, jaz pa
vse dopoldne sploh nisem prišla v ku-
hinjo... Obiskov je bilo toliko, da ni-
sem utegnla.
— Kaj poveš! Kdo je pa bil?
— Takoj jutraj je prišla Punja. Vr-
nila se je s počitnic, imenitno se je po-
pravila in tudi otrokom se poznajo bla-
godejne posledice izpremembe zra-
ka... Toda, saj veš... vrnila se je
brez beliča in prišla me je prositi, naj
ji posodim vsa nekaj denarja; pomisli,
niti za obed ni imela.
— In si ji posodila?
— Štiri zlate. Saj dobro veš, da
sem imela zadnji desetak, ki si mi ga
dal včeraj. Toda kaj storiti?
— Seveda seveda...
— A komaj so se zaprla vrata za
njo, je prišel Trzymalkiewicz... Vra-
ča se s počitnic, pa je suh in ti si mu
baje obljubil poravnati takoj po povrat-

tematiki utegne doseči večje uspehe, lahko
postane dober tehnik ali stavnik, za druge
poklice, zlasti za take, ki so kakorkoli v
zvezi s filozofijo, pa ni.

Tretji primer nam kaže popolno nasprot-
je drugega. Oba dečka sta v enem razredu,

*Obliki so sestavljeni
iz juna majhnih karpic
vse. Te karpice podajo
prvotni čimbi.*

toda pri drugem vidimo vso pohlavnost na-
stopa. On nima osebnih zahtev, zadovoljen je
z malim in čuti se potašenega le, če dobi
skromno priznanje. Knjige so mu dom in
dom mu je knjiga. On je res vzor učenca,
nadarjen, že po naravi miren, kaže pa izred-
no nagnjenost k petju. Življenje ga bo kaj
kruto potegnilo za seboj v vrtnice, toda s
svojo sentimentalnostjo bo premagal vse
skušnjave, ostal bo mehak, dostopen vsemu
lepemu in srečen bo, če bo deležen le skrom-
nega priznanja. Napake, ki jih napravi zdaj,
tudi sam popravi in v tem se vidi njegova
značajnost.

Na četrtem primeru vidimo malega po-
zabljivca, površnega. Od drugega poskusa
sem bil sam pri otrocih in gledal sem, kako
pišejo. To pa ni prav nič motilo našega po-

*Poglejmo enkrat
deklo! Je na
nemljo?*

zabljivega junaka, nič se ni zmenil, če ga
drugi občudujejo, svojo počasnost je mirne
duše pokazal v teh potezih. Poglejmo njego-
vo stredo pri črki »z«. Kaže nam, da se je
začel deček zgodaj skrivati vase in da je
nezaupljiv. Je pa tudi zgovoren, živ in raz-
posajen, kar se da. Nikoli pa nikogar ne za-
toži in tudi sam se brž umakne, če se bliža
zastužena kazen. Vse življenje bo ostal zelo
previden, čeprav bo silil v ospredje.

Na petem primeru vidimo zgodaj pridnega
učenca. Nobene pomote ni v tej pisavi. Vidi
se, kako pazi, da napiše vse čisto in razloč-

*Ham drži na desno črta
Ham drži na levo pot?
Moi, pove mi izkusnji
Tje se čete ogen smot*

no. Iz pisave sem sklepal, da je to eden naj-
mlajših učencev, kar je učitelj tudi pot-
rdil. Vse njegove naloge so brez napak. De-
ček zelo gleda nase, nikoli ni površen, če
se ni naučil, pove odkrito. Le pogledimo, ka-
ko vestno stavi ločila in kako čisto piše.
Diplomat ne bo, ker je preveč odkrit. Pravo
in filozofija zanj nista primerna, pač bi se
bi dosegel lepe uspehe, ker je zanesljiv in
pa lahko z uspehom lotil trgovske vede in
odkrit.

Vzajemna pomoč
registrovana pomožna blagajna
v Ljubljani

pozivlja člane Vzajemne pomoči, reg.
pom. blag. v Ljubljani in likvidaciji.
Da se čim prej v lastnem interesu
prijavijo. Tiskovine in informacije
se dobe pri naših zaupnikih oziroma
v časni pisarni, 13477

MENCINGERJEVA ULICA ŠT. 4
(pri kopališču Kolesija)

ku dolg na menico, ki je zapadla že
spomladi. Rekla sem mu, naj uredi to
zadevo s teboj, da pa pojde tudi težko,
kolikor mi je znano...
— Prav si povedala.
— No vidiš; in pomisli, potem je
prišla naša sosedka. Tudi ona se je prav
kar vrnila s kmetov, pa niti za avto-
taksi ni imela da bi se odpeljala s ko-
lodvora domov; hišnik je moral zalo-
žiti za njo. Zadržala me je tako dolgo,
da niti na trg nisem utegnla skočiti.
Molila me je, naj ji posodim do prvega
20 zlatih... Seveda sem se ji zasmaja-
la v obraz. Človek od skrbi ne ve, kje
se ga glava drži, ona ti pa pride po 20
zlatih kakor v banko...
— Nič ne de, zdaj vsaj vidiš,
da smo v hiši na najboljšem glasu. Ljudje
mislijo, da sedimo na denarju, — se je
zasmejala Dobermansk. — No, a kdo
je še bil pri nas?
— Eh, človek bi kar iz kože skočil.
Potem je prišel mizar, češ, naj mu ven-
dar plačamo tiste police, ki jih je nam
naredil že pred dobrim letom; no, ta
res že dolgo čaka... Obljubila sem
mu, da dobi denar zanesljivo prihod-
nj mesec. Toda bil je zelo robot. De-
jal je, da mora pripeljati ženo in otro-

Po filmskem svetu

Zaslanjane ustne

Film za filmom nam predstavlja lju-
ben, a skoraj v vseh desetletjih smo jo vi-
deli le v operi. Snovi je kuno Matica
končno dal tudi globoko dramo s slavno
igralko Elizabeto Bergner, ki je s svojo
naravno igro pretresla vse gledalce v naj-
globlje globine srca. Umetnica prikazuje
v vsej igri pravo ljubezen, ki je za vsake-
ga usodna drama že sama na sebi, seve-
da, če je prava.

Drama »Zaslanjane ustne«, ki je napisa-
na po Bernsteinovi drami »Melo«, ima le
tri osebe. Peter Anton Edhofer je kon-
certni mojster in preprost dober človek
ter idealen soprog. Otroško srce je nje-
gov zakon s Romaine-Elizabeto Bergner.
Ženica je kapricijozna, kakor so vse tem-
peramentne ženske, vendar pa svojega mo-
ža ljubi z največjim ognjem. Pa pride Pe-
terov prijatelj Michael-Rudolf Forster, sta-
ven violinski virtuoz. Pri koncertu fasci-
nira Romaine, da se zaljubi v njega in ga
gre iskat. Že med koncertom ga je prikle-
nila na sebe in, ko jo za trenutek vidi v
svoji sobi, se mu zdi kakor tajinstvena,
preteča prikazen. Nato pa sledi tista dol-
ga igra ljubezni one močne zagometne
strasti, ki človeka premaga in meče sem
in tja kakor igračo. Romaine se ljubezni
upira z vsemi svojimi silami, premagati
hoče svojo ljubezen tudi Michael, a ljube-
zen je močnejša, da v največji senci s kr-
vavečim srcem varata Petra. Peter zbol-
ni na smrt in Romaine mu streže z vso du-
nostjo noč in dan, da popolnoma živno
oslabi. Strašno so njene sanje, da je za-
strupila svojega moža. Peter je že boljši
in hoče pomagati svoji oboževani ženi, da
si popravi živce, a prvi korak jo vrže zo-
pet v naročje Michaela. Romaine ne more
zapustiti Petra in premaga jo usmiljenje,
da gre v vodo, ker čuti, da ne bi prenesla
Petrovega obupa, ko bi izvedel za njeno
nezvestoto. In vendar Romaine ni Petru
nezvesta, temveč le žrtve ljubezni.

Elizabeta Bergner je nežna oseba iz
samih drhten živcev z najsensibilnejšo
dušo, ki ji je vsa v njenih ogromnih očeh.
Ze po prvih scenah uvoda, ko se drama
stopnjuje do tragičnosti, ne vidiš druge-
ga razen teh velikanskih smejočih se in
plakajočih, usmiljenja prosečih oči. Nje-
ne besede in njen glas je le spremljanje
k plapolanju ognja teh oči, kakor tudi vse
dejanje drame spremlja strastna muzika
violinskega virtuozna Michaela. Film je
zmagovita združitev muzike z dramo in
zato nov pojav v umetnosti, saj je prava
filmska simfonija. V tej simfoniji pa ni
pevec, saj je vsa glasba v čustvih igralce-
v in v Elizabetinih očeh. Simfonija je
Elizabeta Bergner, njene oči pa slavo-
spev zmagovite, vse uničujoče ljubezni.
Elizabeta Bergner je pesem, ki iz nje ču-
timo vse, česar ne morejo povedati be-
sede.

»Zaslanjane ustne« so najboljši resni
film, kar smo jih letos videli v Ljubljani,
vendar pa s tem ni rečeno, da bi ne bil
tudi za najširše sloje, ker bi s tem trdili,
da tudi ljubezen ni za vse. Vsem je raz-
umljiva ljubezen in vsem — največja taj-
nost...

Kaj hoče F. P. 1?

Misel na letanje po zraku je že tako sta-
ra, kakor človeštvo samo. Saj nam pripo-
vedujejo že prastare pravljice o bitjih, ki so
letala po zraku in metala na svoje sovražni-
ke železne puščice. Morda so res kdaj živel
ljudje, ki so to znali? Poznejša pravljica o
Ikarju, ki je letel proti soncu, pa se mu je
preveč približal, da mu je raztopilo peruti,
ki so bile le z voskom zlepjene, je morda
le potrdilo prejšnje pravljice. Prav verjetno
je, da je Dedal, Ikarjev oče, ki je bil izvr-
sten arhitekt, matematik in prirodoslovec,
na kretski obali dobro proučil obliko ptičjih
peruti in njih let ter hotel s pomočjo podob-
nih kril zbežati s sinom iz ujetništva po
zraku.

Gustav Lilienthal, brat nepozabnega »oče-
ta letalstva« Otona Lilienthala piše v podob-
nem zmislu: »Danes nimamo več vzrokov, da
bi dvomili v Dedalov poizkus bega s Kretes.
Prvi polet človeštva po zraku, je bil torej
oceanski polet in kmalu potem, ko so se v
začetku letošnjega stoletja posrečili prvi po-
leti po suhem, so se poizkušali letati na
morju, Francoz Blériot je 25. julija 1909 v
30 minutah preletel Rokavski preliv. Kmalu
so začeli graditi posebna povodna letala, ki
so lahko pristajala kar na morju. Letala so
postajala vse večja, motorji vse močnejši.
Graf Zeppelin, genijalni graditelj zrakoplo-
vov, zasluži tudi ime prvega graditelja ve-
likih letal. Ogromni »Do X« je njegova po-
slednja zamisel.

Kmalu po vojni so začeli ljudje misliti,
da bi uvedli promet po zraku. Začeli so se
tudi poleti čez ocean, ki so zahtevali sicer
precej žrtve, toda vse te žrtve so le vzpo-
budile letalce k novim poizkusom. Zamislili

so si tudi potniške polete čez severni tečaj
in še marsikaj.

Doslej se imele monopol na vožnje čez
Ocean številne parobrodne družbe. Tovar-
narji letal so začeli maliti, kako bi jim ta
monopol vzeli. Letala, ki bi mogla preleteti
z večjim številom potnikov tako ogromno

Paul Hartmann

nastopa v novem Ufinem filmu »F. P. 1. ne
odgovorja«

pot, bi preveč stala, saj bi morala vleči s
seboj ogromne množine kuriva. Zato se je
rodila misel, da bi napravili na morju več
vmesnih postaj — umetnih otokov.

Američani so za svoja vojna letala napra-
vili take umetne otoke v obliki ladij, ki so
pravo skladišče letal. Prišli so tako daleč,

da so napravili hangar za letala na podmori-
nicah.

To pa pride, kakor smo že omenili, v
poštev samo za vojaška letala, ki jih potre-
bujejo zdaj tam, zdaj tam. Za potniška letala
je treba stalnih otokov, da vsak letalec ve,
kje lahko pristane.

Prvi načrt za tako plavalčjo, a vendar
stalno pristanišče, je napravil nemški inžen-
jer A. B. Henningli. Rešil je tudi težavni
problem zasidranja takega otoka v globini
2000 metrov. Njegova konstrukcija je 500
metrov dolga in 150 metrov široka. Od te ši-
rine ostane 110 metrov za letala. Pod ogrom-
no površino otoka so razne zgradbe, ki so za
letala potrebne: hangarji, delavnice, stroj-
nice, brežične postaje in žerjavi, čisto spo-
daj pa magazini za bencin in strojno olje.

Vsa zgradba, ki je dvakrat tako velika
kakor morska parnika »Bremen« in »Euro-
pak«, leži na treh vrstah stebrov. Otok je vi-
sok 75 metrov in tehta 100.000 ton. Iz morja
ga gleda 25 metrov, tako da tudi v najhujših
viharjih ne sežejo valovi do njega. Tudi pre-
tresti ga vihar ne more, ker leže njegovi
temelji v globlini, kjer je morje zmeraj
mirno. Saj je znano, da se morje razburka
samo do globine 20 metrov. Na teh otokih
bodo lahko pristajala morska in kopna leta-
la. Kopna na površju otoka, morska pa na
vodi, odkoder jih bodo žerjavi dvignili na
otok. Model takega otoka so že napravili:

V romanu »F. P. 1. ne odgovorja«, ki ga je
napisal režiser Kurt Siodmak, srečamo prvi-
č tak otok. Po njem je napravila Ufa svoj
velikofilm »F. P. 1. ne odgovorja«. Zanj so
zgradili na otoku Oie v Vzhodnem morju
del takega oceanskega pristanišča, kakor
si ga je zamišlil inženjer Henningli, ki je pri
delu tudi sam pomagal.

Glavne vloge v tem filmu igrajo Hans
Albers, Sibila Schmitz, Paul Hartmann in
Peter Lorre. Režira ga Karl Hartl.

Upamo, da bo to filmski veledelo pripo-
moglo k uresničenju Henninglijevih načrtov
in odprlo letalstvu nova pota, ki so bila et-
cer zdaj znana, toda prenevarna, da bi jih
bilo mogoče uporabljati.

Sokoli se pripravljajo na smuško sezono

Razveseljiva bilanca poletnega dela v župi Kranj —
Glavne sokolske smuške prireditve bodo v Mojstrani

Jesenice, 17. novembra.
Doba poletnih društvenih, okrožnih in
župnih javnih nastopov in tekem je za
nam. Bilanca sokolskega dela je zadovo-
ljiva, ker kaže lep napredek sokolskega
dela, ki je prodirlo skoraj v sleherni go-
renjski vas. Z nastopom zime, pa se je
pričelo notranje prosvetno in organiza-
cijsko delo. Prirejajo se društvene in
gledališke predstave, akademije, koncerti
in prosvetne konference. Župna uprava,
tehnični odbor in prosvetni odbor imajo
polne roke dela. Sklicujejo se seje, se-
stanki in zborovanja, na katerih se dajejo
članstvu smernice za nadaljnje delo.

Iz poročil župnih funkcionarjev je raz-
vidno, da število sokolskih pripadnikov še
vedno narašča. Žaj pa ne narašča vzpo-
redno tudi število telovadčega članstva,
a tudi to se bo popravilo z organizacijo
društvenih prednjaških zborov ter prireja-
njem društvenih in okrožnih prednjaških
tečajev, iz katerih bodo izšli dobri sokol-
ski tehničarji in upravniki voditelji. Med te-
lovadci pa se v tehničnem pogledu opaža
močan napredek. Danes imamo v kranjski
župi telovadce, ki bodo ob smotreni in
sistematični vadbi lahko tekmovali na po-
krajinskem zletu v Ljubljani z uspehom
v višjem oddelku, dva telovadca za bosta
lahko tekmovala v težkih vajah za prven-
stvo jugoslovenskega sokolstva.

Sokolstvo stremi; za tem, da priregne v
svoj sestav vse panoge telesne vzgoje in
sodobnega sporta, v kolikor so za fizično
okrepitev naroda primerne in koristne.
Sokolstvo hoče privabiti v svoj krog najšir-
še plasti našega naroda, ter ga fizično in
duševno dvigniti v vrsto onih kulturnih
narodov, ki goje telesne vaje v najširšem
obsegu že dolga leta.

Uvedlo se je postopoma v sokolski te-
lovadni ustroj razne panoge lahke atletike,
razne igre, odbojko in hazeno, plava-
nje in zimski sport. V vseh teh panogah
so se dosegli že prav lepi uspehi, najlepši
seveda v zimskem sportu, kar je umevno,
saj so prilike za zimski sport najlepše:
ker so tu krasni tereni; ter urejene zim-
skosportne naprave. Na gorenjskem smu-
ča zadnja leta, staro in mlado; vse, kar
more, hiti v svojem prostem času na za-
snežene gorske vrhove, na belo zasneže-
ne poljane, kjer je čist zrak, mir in toplo
zimsko solnce. Skoraj vsa sokolska dru-
štva imajo svoje smuške odseke, katerih
pripadniki z veseljem goje ta lepi zimski
sport.

Tehnično vodstvo župe Kranj, je sto-
rilo vse, da se smučarstvo v društvenih raz-
vijah v pravem sokolskem duhu brez vsa-
kega pretiravanja ter je priredilo več
smuških tečajev za sodnike sokolskih
smuških odsekov, kakor tudi tekmoval-
cev.

Minulo zimo je priredila župa svoje
župne smuške tekme na Bledu, katerih se
je udeležilo skupno 224 tekmovalcev in
tekmovalk; to je število, ki ga doslej še
ni dosegla nobena druga zimsko-
sportna organizacija v naši državi. Pri
slovesnih smuških tekmah, ki so se vršile
v Boh. Bistrici, je skupno nastopilo 108
tekmovalcev, od teh samo iz Kranjske
župe 93, kateri so zasedli na prva mesta.

V tej zimski se bo bodo vršile župne
smuške tekme 15. in 16. januarja v Moj-
strani in to za člane, članice, moški in
ženske naraščaj. Člani tekmujejo v so-
boto 15. jan. v smuku ali v smuških likih,
za kar bodo pač tereni in snežne razmere
bolj ugodne. V nedeljo jutraj pa tekmu-
jejo člani v smučnem teku na 16 km,

članice v smučnem teku na 6 do 8 km,
moški naraščaj v štafetnem teku v troji-
cah 3 x 6 + 18 km in ženski naraščaj v
smučnem teku na 4 km. Za moško in
žensko dečo se bodo vršile tekme posebej
in sicer za društva radovljanskega sreza
in Žirovnici, za društva kranjskega sreza
pa predvidoma v škofji Loki ob prihiti
otvoritve nove skakalnice Istotam.

Vse podrobnosti tehničnega značaja
ima izvesti župni smuški odsek s sede-
žem na Jesenicah, kateremu načeluje la-
kušeni brat Avgust Ravhekar in njegovi
agilni sodelavci.

V nedeljo 13. t. m. se je vršila na Je-
senicah seja načelnika društvenih smuških
odsekov, ki je bila zelo lepo obiskana.
Predelal se je ves program za blizajočo
se zimo, predvsem pa se je razpravljalo
o smuških tečajih za vodnike društvenih
smuških odsekov. Sklenilo se je nadalje,
da se bo vršil v nedeljo 27. t. m. v Kranju
smuški tek po pokrajini, ki je obvezen
za vsa društva da pošljejo po nekaj svojih
najboljših smučarjev — tekmovalcev —
članov in naraščaja od 14—18 let. Predvsem
pa se je poudarjalo, naj se rabi slovenska
smuška terminologija, ne pa da se rabi
tujke kot langlauf, bindenga, cross-
country in start, ker je vendar lepši slo-
venski izraz smuški tek na daljavo,
vezava, tek čez ali po pokrajini in nastop-
no mesto ali nastopni čas. Zahtevalo se
bo tudi od vseh sokolskih smučarjev da
nosijo na svojih smuških dresih sokolski
smuški monogram, katere ima v zalogi
Sokolska Matica v Ljubljani. Cena krasne-
mu monogramu je Din 10 za komad. Na-
čelnik župnega smuškega odseka brat Rav-
hekar je načelnikom sporočil, da se bo-
do vršili izpitji za smuške sodnike dne 26.
in 27. t. m. v Ljubljani za ljubljansko so-
kolsko župo, dne 4. dec. v Celju za celjsko
in mariborsko župo in dne 11. dec. za
kranjsko župo v Kranju. Izpitni komisiji
bo predsedoval savezni smuški tehničar
referent brat Dušan Podgornik iz Ljub-
ljane, kot prislednika pa brata Ravhekar
in Buh z Jesenic.

Končno opozarja župni smuški odsek
vse smučarje Sokole na sledeče: Ne kali-
te nočnega miru v planinskih kočah, bo-
dite trezni in dostojni, pazite na red in
snago v svoji okoliščini ter ne delajte last-
nikom zemljišč, na katerih smučate ško-
de. Pazite na ogenj, nasilno in brez do-
voljenja koč ne odpirajte! Bodite povsod
Sokol in kot viden dokaz tega, nosite
vsi sokolski znak. Smučajte pred vsem
zato, da se utrjujete, di se gibljete v pro-
sti naravi, da vzivate planinski, mir in
solnce.

Slog.
— Tale čevljiček po vzorcu iz dobe
Ludvika XIV. je kot ustvarjen za vašo
nožico, milostiva. Naravnost očarljiv je.
— Da, samo malo tišči me. Ali ni-
mate morda čevlja iz dobe Ludvika XV.
— za eno številko večjega?

Nekaj drugega.
— Torej mi dajete košarico? Se no-
čete poročiti z menoj?
— To je nekaj drugega. Prvotno ste
me vprašali, če bi hotela biti večno va-
ša.

Varčnost.
— Kdo te pa leči?
— Mene nihče, pač pa hodi vsak
dan zdravnik k mojemu sosedu a jaz
kar lepo poslušam. kaj mu naroči, pa
se ravnam po tem.

Ali najde pes pot domov?

Poskusi nemškega učenjaka, ki pa ne dokazujejo, da bi imeli psi sposobnost vračati se od daleč domov

Na vprašanje, ali najde pes pot domov, bo gotovo vsak človek odgovoril trdno, saj se toliko govori in piše o razumnosti in zvestobi psa. Pes ljubi svojega gospodarja in če ga ločijo od njega, išče in najde zopet pot k njemu, pa naj bo še tako dolga. Tako se namreč govori. V resnici pa ni tako, saj čitamo dan za dnem o psih, ki so se zatekli in jih gospodarji iščejo. Psihologija živali še nima točnih dokazov o sposobnosti psa najti zopet pot domov in ni čuda, da so mnogi raziskovalci to lastnost psa kratkoma negirali. Nedavno se je odločil znani raziskovalec prof. dr. Bastian Schmid napraviti nekaj poskusov, da dokaže, kaj je s to sporno lastnostjo.

Pogoji za točnost takih poskusov so dokaj komplicirani. Pes ne sme biti niti preplehčen, niti prehud, ljubiti mora svojega gospodarja in svoj dom. Za poskus je potreben avto, štiri ali pet koles in kočara, kamor spravimo psa. Treba je tudi nekaj opazovalcev, ki psu od daleč slede in opazujejo njegovo vedenje. Pri tem je treba ravnati zelo previdno, da psa ne potisnemo z njegove poti. Pes ne sme imeti vtisa, da mu sledimo ali da ga celo preganjamo. Za vratom mora imeti bel trak, na njem pa privzeto skatlico, ki so v njej njegovi osebni podatki. Psa spravi gospodar v kočaro in ga odpelje z avtom daleč v tuj kraj. Košara je seveda dobro zaprta, da se pes ne more orientirati o krajini niti po vidu, niti po vonju. Dr. Schmid je delal poskuse s pomočjo policijskega direktorja Kucha v okolici Münchena. Tri poskuse je napravil s kmečkim psom, dva pa z mestno psico Noro. Psa so pripeljali iz domačega kraja Puchheima v Rinnerhof, v kraj, ki se zelo razlikuje od njegovega domačega kraja. Gozdovi in hribovi so mu zapirali pogled nazaj. Plaho je zlezal iz kočare, in dobre pol ure se je oziral po okolici. Begal je sem-tja in opetovano se je postavil v smeri Puchheima. Končno je pa krenil proti domu. Spotoma se je izgubil velikih gozdov. Vedno je pa krenil s poti, če je srečal človeka ali voz. Tudi vasi in na samem stoečih hiš se je izgibal. Šele ko je prisel do znanega kraja blizu doma, je stekel proti domu, tako da ga je opazovalec komaj dohajal. Spotoma ni vohal, kar pričja, da mu vonj ni bil vodnik. 18 dni po prvem poskusu so psa zopet pripeljali v Rinnerhof in drugič je našel pravo pot nazaj že čez pet minut. Maxov gospodar se je čez nekaj časa preselil. Dr. Schmid je ponovil poskus, ker se je hotel prepričati, ali poide pes najprej v Puchheim ali pa tja, kamor se je bil njegov gospodar preselil. Smer od Rinnerhofa k novemu bivališču Gröbenzellu se je v splošnem ujela s smerjo, ki jo je bil pes ubral pri prvem poskusu, le da je bila pot dobre štiri kilometre daljša in da je delala kratek ovinek. Pes bi si lahko skrajšal pot s tem, da bi tekel naravnost v Gröbenzell, ne da bi se zmenil za Puchheim. V Rinnerhofu prepeljani pes je bil v veliki dražji, ostal je tam celih 35 minut, tekal je sem in tja nazadnje jo je pa ubral v Puchheim.

Tu ga je dal dr. Schmid znova spraviti v kočaro in izpustiti med Puchheimom in Rinnerhofom. To pot jo je pa ubral pes v novo gospodarstvo bivališče. Tu so važne okolnosti. Pri selitvi iz Gröbenzella v Puchheim je šel pes med silnim snežnim metanjem za vozom. Od tedaj do Schmidovega poskusa je bilo minilo 12 tednov. Tudi pri človeku ni misliti, da bi našel po 12 tednih isto pot, ki jo je hodil med silnim snežnim metanjem. Od selitve pes po tej poti ni hodil. Dr. Schmid veruje bolj v nekakšno orientacijsko sposobnost, kakor v spomin na pot, ki jo je pes kdaj prehodil. Mestno psico Noro so izpustili v Münchenu. Vedla se je kakor Max. Orientirala se je v 25 minutah, potem je pa krenila proti domu. Spotoma je pa srečala psa in dala se mu je zapeljati k igri, kar se je pozneje še enkrat ponovilo. Slednjič je pa le zmago domotožje in Nora je krenila naravnost domov. Prispela je do potoka, kjer je bil na drugem bregu njen dom in pripravljala se je potok preplaviti. Ker je bila pa upehana, a potok je deroč in ima visoke, betonirane bregove, je dal dr. Schmid psico ujeti in jo odpeljati malo nazaj. Psica bi bila lahko šla čez most, kar je tudi storila. Čez 10 dni so poskus ponovili in Nora je rabila za orientacijo samo pet minut. Ubrala jo je naravnost domov, kamor je pritekla 35 minut prej, nego

pri prvem poskusu. Tudi na križiščih se je zelo hitro orientirala.

Ker psa pri teh poskusih nista rabila niti vonja, niti vida, sklepa dr. Schmid, da imajo psi nekakšen zagoreni smisel za orientacijo, ki jih vodi domov tudi v krajih, kjer nikoli niso bili. Tu je treba omeniti, da poznamo takih poskusov malo. Dr. Schmid je preizkusil samo dva izbrana psa in napravil pet poskusov. Zato ni mogoče trditi, da imajo psi orientacijsko sposobnost. Poskuse bi bilo treba ponoviti v najrazličnejših okolnostih. Tudi ni točno naziranje, da psa ne vodi vonj. Tako bi lahko sodili, če bi poskuse ponovili z istimi psi, ki pa bi jim morali pri ponovitvi vonj uspraviti. Schmid pravi, da sta se psa najprej na vse strani ozirala. Ali ni bilo to morda vohanje v zraku? Znano je, da z dobrim vonjem obdarovane živali vohajo izborni tudi na večje razdalje. Metulji zavohajo vonj samic več kilometrov daleč. Pes ima vonj, ki ga še zdaj dobro ne poznamo.

Čprav so psa peljali v zakriti kočari, je lahko spotoma duhal in vonj mu je bil vodnik. Potem mu je pa pomagal spomin, zlasti pri ponovitvi poskusa. Človek bi mislil, da bosta psa pri ponovitvi poskusih prepeljana v druge kraje, ki se od prvotnih izhodišč razlikujejo. To se je dalo vnaprej pričakovati, da najdeta psa pri ponovitvi poskusa z istim izhodiščem pot domov prej. Schmidovi poskusi so sicer zanimivi, ne dokazujejo pa, da bi imeli vsi psi sposobnost vračati se domov. Tudi vloga vonja pri tem ni pojasnjena.

Poveljnik ponesrečene nemške vojne ladje „Niobe“ Ruhfuss

Ki se je zagovarjal pred vojnim sodiščem v Kletu in je bil oproščen. »Niobe« je potegnila s seboj na dno morja 69 mladih mornarjev

Da ne bo pohujšanja

Magistratni gremij v Budimpešti je imel v četrtek sejo, ki je na nji krščansko socialni občinski svetnik Szöke ostro napadal kip, ki ga je napravil francoski kipar Guillaume in ki ga je Budimpešti podaril znani lord Rothermere. Gre za žensko postavo, ki naj bi izražala žalost Madžarske nad izgubo velikega dela madžarske zemlje. Govornik se je bridko pritoževal, da je ženska naga, in vpašal je, ali bi ne kazalo kipa vsaj malo zastreti, da bi se ljudje ne pohujševali. Ni sovražnik umetnosti, ne more pa razumeti, kako je mogla kulturna komisija mestne občine dovoliti, da postavijo tak kip v mestu.

Ker gre za darilo lorda Rothermereja, je vzbudila kritika med pristaši vladne stranke veliko ogorčenje. Nastopili so mnogi govorniki, ki so branili kip z estetskega stališča in ga hvalili kot veliko umetnino.

Gospodična poročnik

Francoski listi omenjajo Marijo Antonijo Lixovo ob priliki izdaje njenih »Spominov«, ki jim je napisal uvod bivši francoski poslanik in član Francoske akademije Jules Cambon. Lixovo je vzgojil v Alzaški njen oče, bivši Napoleonov vojak, in znala je izborni jahati, streljati in sukati sabljo. Pozneje je bila vzgojiteljica v neki bogati poljski rodbini.

Ko je izbruhnil na Poljskem l. 1863. punt, je vstopila v armado poljskih upornikov in postala je huzarski poročnik. V bitkah z ruskimi četami je bila večkrat ranjena in odlikovala se je tako, da bi se moral sramovati pred njo marsikateri vojak. Končno so jo ujeli in poslali nazaj v Francijo, kjer je stregla ljudem, ki jih je bila napadla kolera. Ko je ponehala epidemija kolere, je dobila Lixova službo poštarice v neki vasi v Vogezihi. Leta 1870. se je kot dobrovoljka junaško borila proti Nemcem. Umrla je l. 1909.

Moderen nakit.

— Rad bi kupil svoji nevesti ogrlico iz pravih biserov.
— Prosim, drugo nadstropje levo, oddelek za stekleno robo.

Slavni nemški letalec Gronau se je vrnil

Na levi udeleženci poleta okrog sveta monter Hack, radiotelegrafist Albrecht, pilot Roth in Gronau. V Friedrichshafnu so priredili letalcu navdušen sprejem.

Ženska v sovjetski Rusiji

Ima enake politične in socialne pravice, kakor moški, pa tudi enake dolžnosti

Kljub enakopravnosti z moškimi in dozdevni svobodi se ženskam v Rusiji ne godi posebno dobro. Ženska ima enake politične in socialne pravice, kakor moški, na drugi strani pa tudi enake dolžnosti. V vseh poklicih so moški in ženske. V Rusiji služijo ženske celo pri policiji, so gasilke, šoferke in sprevidnice na cestni železnici, najdemo jih po vseh tovarnah lahke in težke industrije. V Rusiji so dosegle ženske višek svojega prizadevanja po emancipaciji. Je pa vprašanje, ali prinaša gospodarska neodvisnost ženski srečo. Ker so žene neodvisne in enakopravne z moškimi, ne morejo od njih zahtevati, da bi v času gospodarske krize skrbeli za nje. Morda ni daleč čas, ko bodo žene znova zahtevale, naj jih moške ščitijo in skrbijo za nje, čeprav se bodo morale odreči nekaterim pridobljenim pravicam.

Bračno pravo so rešili v sovjetski Rusiji zelo kratko. Sovjetska vlada ne vidi v zakonu nič drugega, nego čisto navadno zasebno pogodbo. In kakor so pri nas pogodbe, ki se dajo iz formalnih razlogov uradno overovati, kar pa ni obvezno, tako lahko ljudje v Rusiji zakonsko pogodbo overovijo, nikjer pa ni rečeno, da bi jo morali. Kdor hoče, lahko z žensko živi, ne da bi o tem obvestil oblasti. Samo za otroke ima uradno overitveno zakonsko zvezo svoj pomen in navadno dajo zakonci overitveno pogodbo samo zaradi otrok. V uradno overljenem zakonu ostane ženi njeno premoženje in ločitev je enako lahka, kakor poroka. V Rusiji ni treba nobenih razlogov za ločitev. Če en zakonec v uradu zahteva, naj zakon ločijo, se zakonska zveza razdere, ne da bi vprašali drugega zakonca.

Ker možu ni treba plačevati ženi alimentov, niti če je bil zakon ločen na njegovo zahtevo, ima lahko to za ženo

kljub njeni gospodarski neodvisnosti zelo neprijetne posledice. Samo v dveh primerih priznava sovjetski zakon ženi alimente, in sicer začasne, do šest mesecev, če je žena ob ločitvi brez službe, dosmrtno alimente pa, če žena po moški krivdi zbolí in postane za delo nesposobna.

Drugače je pa urejeno bračno pravo kar se tiče otrok. Če imata ločena zakonca otroke, morata oba skrbeti za nje. Rusi se ženijo in može zelo mladi. Skleniti ali ločiti zakonsko zvezo je, kot rečeno, zelo lahko, a posledica tega je, da zakoni ne trajajo dolgo, posebno če so brez otrok. Sovjetsko bračno pravo nudi ženam možnost spoznati zakonsko življenje po lastni izkušnji, razdreti zakon in skleniti drugo zakonsko zvezo, če se najde pravi mož.

Rusom se je posrečilo radikalno rešiti problem zakonske zveze, niso pa mogli rešiti drugega nič manj važnega problema — prostitucije. Res si na vse načine prizadevajo omejiti prostitucijo, pa ne morejo doseči zaželenega uspeha. Sovjetska vlada je ustanovila v mnogih krajih tako zvane profilatorije, kjer se pod nadzorstvom posebnih učiteljev vzgajajo in uče koristnega dela prostitutke, ki se hočejo same vrniti na pravo pot, ali pa, ki so jih siloma prignali v zavod. Nekaterim prostitutkam pomaga to, večina se pa vrne v prostitucijo, čim zapusti zavod.

Sovjetske žene so sicer dobile velike politične pravice, imajo pa le neznačen vpliv na vodstvo države. Dogodki na gospodarskem in političnem polju jih ne zanimajo. Morda se bo to sčasoma izpremenilo, ko doseže duševni razvoj ženske isto stopnjo, kakor jo je dosegla njena politična in gospodarska emancipacija, ki jo je prinesla revolucija.

Znani angleški časopisni kralj lord Rothermer

velik prijatelj Madžarov, ki zahteva naj dobi Nemčija poljski koridor.

Ljubosumnost posledica joda v krvi

O strupu ljubosumnosti, ki temeljito zastrupi človeku življenje, so doslej mislili, da gre za posebno vrsto težko ozdravljive duševne bolezni. Nekateri nemški učenjaki pa pravijo, da je ljubosumnost posledica nepravilnih fizičnih pogojev organizma. To so tudi dokazali. Nedavno so povabili na berlinsko kliniko 200 žensk različne starosti in raznih poklicev, in vprašali so jih, ali bi se hotele dati hipnotizirati v znanstvene svrhe. In čudno, nobena ni ugovarjala. Vsaki so vzeli malo krvi, potem so pa vse hipnotizirali.

Ko so bile hipnotizirane, so jim začeli zdravniki šepetati, da jih moške odnosno ljubčki varajo, da so jih videli z drugimi ženskami, kako se izprehajajo pod roko in kako so se ob slovesu poljubljali. Pri nekaterih je nastopila tako močna reakcija, da so jih morali zdravniki brž zbuditi iz hipnotičnega spanja. Drugim so pa v hipu, ko je dosegla ljubosumnost višek, zopet vzeli nekaj krvi. Potem so kri točno analizirali in jo primerjali s krvjo, ki so jo bili vzeli ženskam pred hipnotiziranjem. In analiza je pokazala, da ljubosumnost ni samo duševna bolezen, temveč v prvi vrsti telesna. K ljubosumnosti so razporejene samo tiste ženske, ki imajo v krvi preveč joda.

Berlinske poskuse so ponovili v Düsseldorfu z enakim uspehom. Ljubosumnost je prišla ženske, ki imajo v krvi približno dvomno količino joda v primeri z drugimi ženskami, ki so za ljubosumnost nedostopne. S tem je izgubila ljubosumnost vso romantiko in poezijo. Nihče več tudi ne bo verjel, da je ljubosumnost najboljši dokaz ljubezni. Saj gre le za nekaj kapljic joda v krvi in najbrž ni daleč čas, ko bodo zdravniški uspešno lečili tudi ljubosumnost.

Žene pri polarnih plemenih

Pri vseh polarnih plemenih, pa naj bodo Burjaki, Ostjaki, Čukči ali Samojedi, zavzemajo ženske zelo nizek družabni položaj. So večinoma neke vrste vprežna živala ali pa morajo nositi možen tovor. Žena mora skrbeti za vse gospodinjstvo, pa tudi za možovo udobnost. Če se plemo seli, morajo žene podreti kolibe in si jih natovoriti na rame, na novem kraju jih pa zopet same brez moške pomoči postavijo. Ko je zopet vse na svojem mestu, sme žena stopiti v kolibo šele, ko je vse predmeto, ki je na njih sedela ali se jih kakorkoli dotaknila, okadila nad ognjem, kajti pri polarnih plemenih je nečisto vse, česar se ženska dotakne.

Menda edino pri Giljakih je ženska ženska v našem pomenu besede, in sicer samo zato, ker temu plemenu žensk primanjkuje. Pri divjakih postane ženska lahko celo čarovnica, kar velja za največjo čast tudi za moža. Pri nas običajno ljubimkanje in laskanje si izkazujejo zakonci tega plemena z medsebojnim obiranjem uših, ki jih jeda, ali pa s tem, da zjutraj mož ženi ali pa žena možu opraska obraz debelo plast nesnage. Če mož ne ravna dovolj lepo z ženo, ga slednja zapusti in postane žena drugega, ki pa mora plačati za njo običajno poročno ceno.

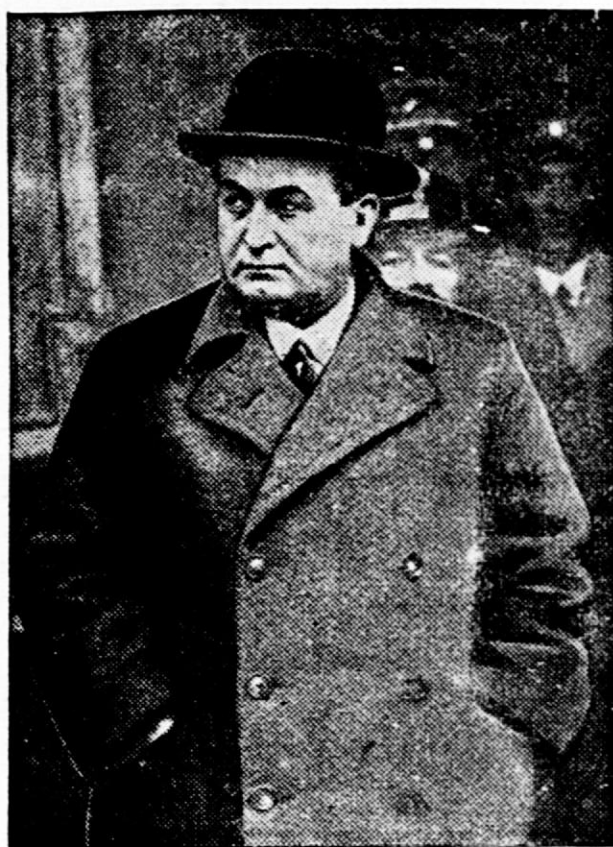
Možje drugih polarnih plemen pa lahko svoje žene mučijo, izmenjavajo ali posojajo. Pri teh plemenih je celo navada ponuditi ženo, hčerko ali snaho za noč gostu, ki ga hočejo posebno počastiti. Gost takoj spozna, katero žensko mu ponujajo. Lepotica, ki so mu jo namenili za eno noč, ga namreč žgačka po podplatih, da se ji nasmeje in priklama, da je zadovoljen z njo.

Nova vrsta prašičev

V zavodu cesarja Viljema za proučevanje in rejo domačih živali v Münchbergu so si več let prizadevali vzrediti posebno vrsto prašiča. Hoteli so združiti dobre lastnosti domačih prašičev, veliko plodnost, naglo rast in naglo odebiletev, z odpornostjo proti vsem škodljivim vplivom, zlasti proti boleznim, kakor jo kaže divji merjasec. Bilo je jasno, da je treba kombinirati krotke prašiče z divjimi merjasci. To se je posrečilo in zdaj že rede prašiče, ki imajo barvo merjasca. Te vrste prašiči so obenem zelo odporni proti boleznim.

Novega prašiča so zredili na ta način, da so križali dve domači prasici z divjim merjascem, ki so si ga izposodili iz berlinskega živalskega vrta. Novi prašič je miren, prasica nikoli ne požre mladit, kakor se rado zgodi pri navadnih svinjah, in dobro se da izpiti. Nemci upajo, da pride nova vrsta prašičev kmalu na trg.

Madžarski ministrski predsednik Gömbös

se je mudil te dni v Rimu, da utrdi madžarsko-italijansko prijateljstvo.

Spanje smo si prikrajšali

Jamski človek je bil suženj teme. Čim je zašlo sonce, je bilo njegovo življenje končano, noč je preživel v strahu in grozi, bal se je vsakega šuma. Čim se je pa človek polastil ognja, si je prikrajšal spanje, ker je lahko sedel pri ognju, ne da bi se tresel od strahu. Ni bilo več teme, ne strašnega mraka. Človek si je luč polagoma izpopolnjeval. Od navadnega ognja je prišel do trsk, potem je pa spoznal, da se da svetiti tudi z oljem in petrolejem. Ko mu to ni več zadostovalo, se je polastil plina in v najnovejšem času še elektrike.

Z izpopolnjevanjem razsvetljave si je človek podaljševal dan. S tem smo pa vedno bolj prikrajšani na spanju. Najhujši napad na spanje je napravil radio. Stotisoči, da celo milijoni ljudi sede dan za dnem pozno v noč pred radioaparatom in poslušajo. Tam, kjer so hodili ljudje še nedavno spat s kurami, sede zdaj okrog radio aparatov. Ni kraja na svetu, kamor bi ne bil prodrl radio. Celotno v polarnih krajih sede lovci tjunlov in kitov pozno v noč in poslušajo koncerte, ki jih igrajo nalašč za nje tisoče in tisoče kilometrov daleč.

Gorska vasica hodi spat ali pa že spi ob 9., mestece se pripravlja k počitku uro pozneje, v mestih žare okna gostiln in kavarn tja čez polnoč, velemosto pa začenja živeti šele ob 10. zvečer. Je to nazadovanje? Ne. Človek si podaljšuje delovno življenje, opravi več dela v času, ki ga je iztrgal temi. Ponoči sedi raziskovalec nad svojim delom, pisatelj piše romane, novinar pripravlja za naslednji dan novine, strojnik drvi na lokomotivi v temo, diplomat pa hiti z letalom na mednarodno konferenco. Kje bi bili, da ni nočnega dela. Spanja imamo vedno manj in če rabi zdaj človek povprečno osem ur, da se naspi, pride morda čas, ko bo spal še mnogo manj.

Ruski poslanik na angleškem dvoru

Za sovjetskega poslanika na angleškem dvoru je bil imenovan Matkeli.

Kako pomagati našim umetnikom

Razmišljanje o težkem položaju naših umetnikov in o umetnosti

Ljubljana, 19. novembra. Zdi se, da je beda že od njega dni nekakšen atribut umetnikov. Ne le, da so o nji vedno tožili, odkar jih pozna svet, bili so vedno nezadovoljni, so si jo tudi lastili z nekakšnim ponosom ter se jim je zdelo moderno nositi cvetoče hlačnice in rokave, siromašno obleko so smatrali za sestavni del svoje uniforme kot umetniško pentijo in rešetasti klobuk. Sodobno tarmanje umetnikov nad nerazumevanjem ljudi do umetniških in umetniških težav se v bistvu ne razlikuje od umetniškega presojanja življenja in »mase« v prejšnjih časih. Pač pa gre življenje svoje pot in ljudje gledajo na umetniške, umetnostne in vse druge probleme drugače, kot bi morda želeli umetniki. Zakoni o lepoti niso nad vsem, poleg tega se pa še vedno spreminjajo. Poleg estetskega gledanja na življenje so še drugi važnejši vidiki, ki jih mora upoštevati tudi umetnik, če se hoče sprijazniti z življenjem.

Umetnik, ki kritizira zanj nepovoljne življenjske prilike, se postavi navadno na stališče obsojvalca materializma, smatra se za žrtve tega materializma ter obtožuje ljudi bolj ali manj očitno, da so manj vredni, ker jim je umetnost tako tuja. Slikuje se na to, da je umetnost sestavina kulture, t. j. posledice najboljših narodov, odnosno človeških dejanj in nehanj ter stremiljenj. Naglasiti je pa treba, da je definicija, kaj je kultura, prečesče pomanjkljiva, kot je pomanjkljiva kultura sama. Sprevidimo tudi lahko, da ljudje gledajo na življenje tako, kot vrednotijo in si zamišljajo kulturo. Tista vprašanja, po katerih se urejujejo odnosi med ljudmi, ki so v življenju najvažnejša, t. j. socialna vprašanja, se pa rešujejo odvisno od tega, kako vrednotimo kulturo. Tudi poglavlje o stradanju naših umetnikov spada med socialna vprašanja. Naj se prizadevi zato ne posmehujejo, če hoče kdo reševati njihovo vprašanje s sociološkega vidika.

Predvsem je treba razčistiti pojme, kakšen pomen ter ceno ima upodabljajoča umetnost za življenje, za ljudi in kulturo. Če je potrebna, torej, če ima vrednost, in sicer življenjsko ali socialno vrednost, tedaj je družba dolžna priznati tudi umetnikom, kar jim pripada. Če umetnik dela za družbo, tedaj ga mora družba priznavati ter vzdrževati. Pri tem pa pridejo še v poštev gospodarski zakoni. Ako hoče umetnik kaj zaslužiti, mora delati za odjemalce. Zato pa mora upoštevati njihove potrebe in želje, mora skrbeti, da jim bo čim bolj ustregel. Obstoj umetnika zavisi od odjemalcev. Toda odjemalci niso, če ljudje tega ali onega blaga ne potrebujejo tako kravo, ali če je predrag.

Odgovoriti bi bilo torej treba na vprašanja: ali je umetnost potrebna in v kakšni meri; ali je sedanja umetnost življenjska, če služi splošnim, življenjskim interesom; kakšno mesto pripada umetniku v družbi. Vzporedno s temi vprašanji bi bilo treba odgovoriti še na marsikaj, kajti ta ali oni ne smatra, da se morajo takšna vprašanja reševati v okviru socialnih vprašanj.

Razumljivo je, da je umetnost človeku nepotrebna z zgolj materialističnega stališča. Človek lahko živi brez slike, zaradi pomanjkanja umetnin še ni nihče umrl. Nastane pa vprašanje, koliko lahko umetnina poplemeniti človeka, odnosno koliko se je človeštvo izboljšalo s tako zvanimi umetniškimi izdelki. Tega pač ne more nihče ugotoviti. Nedvomno pa lahko resnična umetnina vpliva na notranje človekovo doživljanje, na čustvo, vendar je težko trditi in se težje dokazati, da je postal kdo zaradi kakšne slike kulturne, se pravi, bolj plemenit. Kakšne druge koristi, res pozitivne, pa skupnost ne more imeti od umetnin. V kakšni meri je torej upodabljajoča umetnost potrebna, je težko določiti. S tem ne zanikamo, da je umetnina predmet, ki spada med izdelke višje stopnje, t. j., da mora imeti umetnik posebne sposobnosti. Res je težko ustvariti umetnino (relativno težko), ker je ne more vsak, toda ta nenavadna produkcija sama na sebi še ne določa izdelku posebne vrednosti. Vsakemu izdelku določa vrednost njegova uporabnost. Nihče tudi ne taji, da imajo nekatere umetnine izredno visoko ceno. Toda s tem še ni rečeno, da ima umetnina res temu odgovarjajočo socialno vrednost. Cena nekaterim umetninam je zrasla predvsem iz spekulativnih razlogov, torej iz razlogov, ki niso v nobeni neposredni zvezi z estetično vrednostjo umetnine. Z umetninami menda niso nikdar spekulirali ljudje, ki jih je umetnost poplemenila in niso spekulirali z njimi zato, da bi splošnosti kaj koristili ter se ne more reči, da je upodabljajoča umetnost kot sestavina kulture kaj pridobila, če je cena te ali one umetnine zrasla iz spekulativnih razlogov. Cena takšnih umetnin je bila torej dosežena nenaravnim putem. Vrednotila se pa ni vrednost umetnine same na sebi, temveč le njena redkost in posebnost njenega izvora.

Odgovori ali je upodabljajoča umetnost tako izredno potrebna za življenje in pomembna za kulturo kot se zdi glede na gnojni položaj naših umetnikov in obupne glasove o naši kulturi, se pri nas izmika. Zakaj bi ne odgovorili naravnost, da sedanja umetnost ni socialna, da od nje ne ve ljudstvo skoraj nič, da je ljudstvo tudi ne pogreša in da ljudstvo ni imelo še nobene pozitivne koristi od nje? Ko pa iščemo odgovora drugemu zastavljenemu

si vprašanju, vidimo, da smo nanj odgovorili že s prvim odgovorom. Kajti, če umetnost ni socialna, to pomeni, da ni življenjska. Če kultura kaj pridobi s svojimi sestavinami, tedaj se to pozna tudi v življenju ali na civilizaciji. Prava kultura lahko služi le ljudem, torej splošnosti, kajti to je njen namen. Toda kakšna kultura je ta, ki ljudem le jemlje, ne da bi jim dajala?

Zato bi se tudi lahko vprašali, kakšna umetnost je ta, ki ni mogla kulture nič izboljšati, niti toliko ne, da bi umetniki ne stradali. Odkrito je treba priznati, da umetnost katerekoli panoge nima takšnega vpliva na splošno življenjske prilike (socialne), kot marsikdo smatra. Umetnost doslej še ni mogla izboljšati kulture tako, da bi v sedanjih »kulturnih« prilikah ne bil bog denar. Kultura pa ne bo mogla nikdar spreminiti večnega življenjskega zakona, najsi se bo oblikovala v katerokoli smer, da je največja življenjska vrednota delo, ki služi splošnosti.

Če zdaj umetnik roti razumnike ali kogarkoli, naj se zdrznejo ter pomagajo umetnikom, da ne propade kultura, to ničesar ne spremeni v življenju, kultura se bo enako razvijala ali propadala, če pomagamo umetnikom ali ne. Kultura ni zaradi ene pa tudi za tucat slik nič boljša in ne bo nič boljše, če takoj pokupimo vse slike. Tega ne moremo spreminiti, smo pač tako nekulturni. Toda očitno, da je kultura tako pomanjkljiva, zadene vso človeško družbo in ne le »filistree«, ki ne podpirajo umetnosti. Poleg tega bi se morali zavedati umetniki in vsi drugi, da bi z enako pravico lahko zagnali krik tudi vsi drugi delavci, ki jih ta kultura ne prištevata med kulturne delavce, češ, da se jim godi strašna krivica, ker kot ustvarjalci materialnih in duhovnih dobrin str-

dajo, družba jim ne posveča dolžne pozornosti in jim ne priznava mesta, ki jim pripada. Kakšno mesto pa pripada umetnikom v družbi, bomo lahko določili šele tedaj, ko bomo pravilno vrednotili delo in ne le umetnine, ko bo kultura popolnoma vsaj toliko, da ne bomo kričali, da mora propasti, če ne bomo podpirali umetnosti.

Torej: kakšno vrednost ima umetnost, določa predvsem življenje — ne učene razprave umetniških kritikov in zgodovinarjev in ne konkurenčni prepiri med umetniki; ljudje segajo po umetninah, jih cenijo in občudujejo, če so življenjske. Sicer se ga nihče ne zmeni za umetniške izdelke, če ne vidi v njih nič takšnega, kar bi lahko vsaj nekoliko občudoval ali uporabljal. Kako pomagati umetnikom, si bodo morali sami odgovoriti sami; ako tega ne znajo, jim ne moremo pomagati.

Nekateri so se že opogumili ter povedali, da umetnik ni privilegirano bitje, toda niso naglasili, da tudi umetniški izdelki ne sme uživati predpravic pred drugimi izdelki. Doslej se je smatralo umetniško delo za več vredno od drugega, zlasti od ročnega. Menda ni nihče pomislil, da ima neumetniško delo mnogo večjo vrednost od umetniškega po uporabnosti izdelka, čeprav ga smatrajo za manj vrednega. Če delavci zgrade palačo, je njena uporabnost enaka, najsi nastika slikar karkoli na zid ali nič. Toda slikarjevo delo povečujejo in plačajo neprimerno boljše kot palačo, čeprav zaradi slikarjevega dela palača ni pridobila ničesar na uporabnosti, ne v konstruktivnem pogledu, ne na trdnosti, lepota slikarjevega izdelka je pa še relativna. Delavec je delal in poleg stradal, je ustvarjal neoporečne dobrine, dočim slikar strada le, če ne spravi v denar umetnin.

Vidimo, da bi se moral zgražati nad »kulturnimi razmerami«, ki so prav za prav le socialne na posebni stopnji, še marsikdo, ne le umetniki. Vendar nihče ne skliče sestanka ob 12. uri, ki res že bije, da bi poskušali reševati, kako urediti napete socialne odnose med ljudmi, ki res stradajo in onimi, ki ne vedo, da kultura mora propasti če propada ustvarjalec materialnih dobrin.

Besedo imajo naši čitatelji

Naravno je moralno

Ni le po naključju izšlo pri nas pomembno »Pohujšanje v dolini Sentflorjanski« izpod peresa našega največjega pisatelja, pri nas, ki smo »eden najkulturnejših narodov na svetu«. Naš največji pisatelj je pač potrdil s tem svojim delom, da nismo le najkulturnejši, temveč tudi najbolj svetohlini. Potrdil je celo, da se pri nas svetohlinstvo prečesče istovesti s kulturnostjo. Vse naše kulturne borbe, ki so navadno izredno žalostne ter jalove, se namreč v resnici dotikajo skoraj vedno svetohlinstva kot osrednje točke spora. V imenu tako zvane morale, ki je tudi pri nas izredno relativen pojem, najsi jo zagovarja kdorkoli in s kakršnegakoli stališča, se skoraj vedno začno polemike, ki dokazujejo, da nismo vseeno najkulturnejši, čeprav igrajo celo naši podeželski odri Shakespeara. In vedno je prozoren namen takšnih »kulturnih« borb, da namreč hočejo zagovorniki morale udati po nasprotijih drugačnega svetovnega nazora in si takorekoč napraviti poceni reklamo.

Res, strašno uboga je nedvomno naša kultura, ker jo tako neznanosko vlačimo neprestano po zobeh. Toda vseeno nihče ne prezira kulturnega dela »Družbe sv. Mohorja«, ki je izdala že toliko knjig med ljudmi. Kljub temu pa ne pozabljamo, kako dvomljivo kulturno delo so opravljale te knjige tedaj, ko so bile le navadna propaganda za klerikalizem, ko so navduševale ljudstvo za katoliški Dunaj za »presvitelega« cesarja, ko so učile ubogo ljudstvo, da je oblast od boga, da mora biti ljudstvo pokorno tedanjim nemški gospodi, čeprav bi nam rezali jermene s hrbtov. Tega kulturnega dela ne bomo nikdar občudovali, nikdar ne moremo pošten človek (t. j. moralen) zagovarjati reakcije, dela tistih ljudi, ki začno takoj kričati: Zamašite mu usta! če kdo obsodi svetohlinstvo nazadnjaštvo, ki edino najbolj ovira razvoj kulture, ne le na vsem kulturnem svetu, temveč tudi pri nas. Priznati je treba, da naše podeželsko ljudstvo v splošnem ni zaostalo, toda ne govorite pametnim ljudem, da so kmečke ljudi kulturni podeželski odri, ki so jih začela ustanavljati prosvetna društva posebnost, ko se klerikalizem ni mogel več izživljati v svojih telovadnih društvih. Kaj igrajo takšni podeželski odri v veliki večini, tudi vemo. Vemo, da je n. pr. »Sv. Genoveža« ali kot se pač imenujejo takšne neštete igre, primerna za versko propagando, toda to kulturno delo na deželi ni moglo ljudi niti toliko kulturnirati, da bi »eden najkulturnejših narodov« imel vsaj 1% manj pijancev. Ne verjamejo tudi, da bi zaradi tega kulturnega dela bilo manj pokoljev na podeželskih žegnanjih. Vpliv, podeželske ljudi, je samo kvara, ker jih navaja samo na nenaravnost in na nerealno gledanje na življenje. Sicer bi nam pa tega ne bilo niti treba naglašati, če bi se naši moralisti ne sklicevali na svoje kulturno delo ob vsaki priliki, kot tudi zdaj, ko je prišlo do tako strašnega pohujšanja zaradi »Vselega vinograda«.

Zdi se, da predolgo molče vsi oni kulturni delavci, ki bi morali braniti svobodno misel odkritost in poštenost, pa tudi svojo čast ter, kar je dobrega v naši kulturi. Načelno bi morali končno že obsoditi škodljivo svetohlinstvo, tisto zagrizenogonjo proti vsemu, kar si spočeto pod firmo tako zvanega katolištva, razčistiti

končno pojem, kaj je moralno in kaj ne ter naglasiti, da kulture ni še nikjer splošno svetohlinstvo in da ji ni nikdar škodovala zdrava naravnost. Naglasiti bi pa morali zlasti, da ne puste blatiti svojih kulturnih ustanov niti v imenu morale, najmanj pa v imenu svetohlinstva.

Ali se res vračajo časi, ko je bila sleherna misel najhujši greh? Ali je še vedno dovoljeno v imenu morale zaplotništvo? Zakaj dopuščate, da izrablja najbolj zahtevni krog ljudi vsako priliko, da si napravijo reklamo in da sramotijo in škodujejo kulturnim delavcem, ki ne klečeplazijo pred njimi?

Res ni na naši kulturni njivi vse zdravo in plodno, toda tega ne sme nihče izrabljati v politične namene in zato, da škoduje posameznikom, ki so storiili za našo kulturo več kot 25 milijonov Mohorjevih knjig! Ne živimo več v Zolajevih časih, ko je reakcija divjala nad svobodomiselnostjo, in tudi časi so za nami, ko je gospoda sežigala knjige, ki jih ni odobril škof! Cankarjevo delo so sežigali v imenu morale, ali jim naj zdaj gledalščice slovesno izročijo »Veseli vinograde«, odnosno, da dosežejo na višjem mestu vpkokojitev kulturnega delavca?!

Kdor pozna naše ljudstvo, ve da je tudi naravno, čeprav se je med njim vgnezdilo marsikje svetohlinstvo. Naši fantje niso vsi kakšni vodeni vzorniki sv. Alojzija. »Klaflanja« je na deželi še vedno toliko, da ga ne bodo nikdar odpravili vsi edino zveličavni podeželski odri in misijoni. Toda zaradi te naravnosti niso ljudje nič slabši, kot bi bili, če bi prepevali le psalme in molili litanije namestu, da kvantajo. Meščani, najsi so še tako kultivirani, niso v tem pogledu nič boljši. In nič boljši niso tudi ljudje, ki so pristajali svete morale. Kar se tiče morale glede spolnosti, je tako relativna, da vsak pozabi na njo, ko se oglasi dovolj močno v njem narava. Vsi smo ljudje, le da nekateri hočejo tajiti, da so prav tako iz mesa, tajiti, da se prav tako navdušujejo za »umazanost« kot vsi drugi. Vsi smo »umazanci«, vsi rdeči pod kožo, le da nekateri hočejo to umazanost prikriti z moralno ter jo maskirati s špansko steno. Čim bolj je pa človek naraven, tem manj zavija pobožne oči, ne skriva tako rafinirano elementarnih nagonov.

In nedvomno so kmečki ljudje, tudi na Dolenjskem, ki je zdaj tako »oblateno«, bolj naravni, da so med njimi izbruhli elementarnih nagonov neposrednejši ali »urovejšje«. Če nam gledalščice pokaže ljudi povsem naravno, kakršni so brez krinke svetohlinstva, tedaj se mora človek le čuditi, da se moralisti tako nepopisno zgražajo nad našo kulturo, nad »nizko stopnjo« našega gledalščice in da poleg tega še blatijo kulturne delavce, ki vendar niso ustvarili teh naravnih ljudi, ki jih je orisal dramatik takšne, kakršni so res v življenju in kakršne je ustvaril bog (po veri moralistov). Življenje nam dokazuje vepovsed, da je le to zdravo, kar je čim bolj naravno. Moralno je pa tudi le prav za prav samo to, kar je zdravo in življenjsko. Morala se mora krotiti po življenju, po naravnih zakonih, in ne naravni zakoni po nekimi namišljenimi morali. Zdi se pa, da je med nami, odnosno med ljudmi, ki se smatrajo za kultivirane, še mnogo premalo naravnega gledanja na življenje.

Tudi moralist.

Ne mučite revne dece

Zopet se je približal Miklavž, največji praznik otročičkov. Kako se ga naši malčki vesele, posebno oni, ki so bili pri lanskem Miklavževem obdarovanju tako bridko razočarani. Tolažijo se, da morda letos ne bo pozabil na nje, kakor je lani. Vse so lepo pogumno odgovorili na Miklavževa vprašanja, ubogali so starše, posebno zadnji čas pred Miklavžem, pa vendar jim dobri mož ni prinesel iskrega konjička, niti pisanege aeroplana ali drugih lepih igrač. V kožuhovalo zavitim otrokom, ki niso odgovorili na nobeno njegovo vprašanje, je pa podaril kar vprico siromašne dece polno lepih igrač, iskrega konjička, aeroplana, ki se kar sam dvigne od tal, celo železnico in pa kolo, tisto kolo, ki se je na njem ubožeč noč in dan vozil v sanjah in mislih. Podaril jim je tudi čudovito punčko z zlatimi kodri, ki postuša celo govoriti, ki odpira in zapira črne očke in je sploh kakor živa. Pa še vozček, obrobjen s čipkami in polno z zlatimi trakovi privezanih škatel in škatlic.

Kamniški gobar Pavliha Kraček

O njem so pravili, da je pri nabiranju gob v zvezi s samim peklenščkom

Kamnik, 18. novembra. Malim podeželskim krajem dajejo prav karakteristčno obeležje številni originali, ki jih zaradi njihovih lastnosti, slabosti ali vrlin pozna vse mesto in okolica. V Kamniku je dovolj takih originalov, med vsemi pa je bil že od nekdaj najpopularnejši znani gobar, ki je bil znan vsakemu samo po priimkih Pavliha Kraček, nihče pa menda v Kamniku do zadnjega ni vedel, da se piše prav za prav France Grašič. Šele ko je pred kratkim mrtvaški zvon naznanil njegovo smrt, so ljudje zvedeli za njegovo pravo ime in spravili ob tej priliki na dan vse številne anekdote in resnične zgodbe, ki so se sušale okrog tega preprostega originalnega moža in ki so tvorile nekoč glavne senzacije, s katerimi se je zabaval priti koncu preteklega stoletja v tem pogledu jako revni Kamniki. Ljudje, ki so poznali našega Pavliha 30 ali 40 let nazaj, trdijo, da se v drugi polovici svoje življenjske dobe ni prav nič spremenil. Tak, kakršen je bil pred 35 leti, je bil tudi letos, ko je izpolnil 73. leto. Po velikosti je bil menda največji Kamničan, suhe, koščne postave, poleg tega pa silno nagle jeze. Ta njegova slabost mu je v življenju veliko škodovala in baš zaradi nje je postal tako znan in popularen.

Kamniški Pavliha je bil že v rani mladosti eden največjih gobarjev, kar jih je kdaj živel. Poznal je vse skrivnosti pravega gobarja in je vedel za vse kraje, kjer so najraje rastle gobe. Dočim so se drugi gobarji potli po najbližjih gozdovih okrog Kamnika in drug drugemu izpred nosa pobirali gobe, je šel Pavliha daleč proti Kratni in Palovčam in se vračal v mesto s polnimi culami najlepših jurčkov. Ki jih je prav lahko spravil v denar. Torej je rodilo veliko nevoščljivost v vrstah njegovih konkurentov, ki so ga obdolžili, da je pri nabiranju gob v zvezi s samim peklenščkom. Trdili so, da hodi daleč gor v ploske gozdove na visoki hrib Kraček na skrito mesto, kjer sede pod staro bukev in pokliče na pomoč samega bogastvarja, od katerega se uči coprati. Na začarani zemlji okrog drevesa požene ob vsakem njegovem priходу silna množina gob, da jih lahko nabere kolikor hoče. Drugi zlobneži pa so zopet trdili, da gobe seje in presaja v poletni suši pa jih hodi zalivati na visoki hrib Kraček, po katerem je tudi dobil Pavliha svoje drugo ime.

Vsak bi take šale mirno vtaknil za klobuk in bi se jim smejal. Pavliha pa je to strašno jezilo. In čim bolj se je jezil, tem večje veselje so imeli šaljivci in zbadljivci, da so ga dražili. Posebno pa so to njegovo slabost temeljito izrabljali kamniški poglavci in mu ob vsaki priliki nagajali. Če je le kdo zavpil za njim besedo goba ali pa Kraček, je ubog: Pavliha pričel strašno prekinjati in zmerjati fantalne z najzabavnejšimi priimki, kot bi jih brai iz leksikona. Otročad je imela s tem svoje veliko veselje in menda ga ni danes Kamničana, ki ni v svoji mladosti nagajal Pavlihi.

Ubogi Pavliha je veliko preстал zaradi gob. V farni cerkvi je še v preteklem stoletju pritiskal meh na koru. Kmalu je bil ves kor polkovan z gobami in raznimi napisi, ki so Pavlihi pognali kri v glavo. Kamor je pogledal okrog sebe, je videl povsod nastikane gobe, na ročaju mela pa so bile celo izrezane. Ko je prijel za ročaj, je začutil pod prsti gobo, na stenu je videl same gobe in iz vseh obrazov okrog sebe je bral roganje in posmeh. Nič čudnega ni bilo torej, da se je namestu pobožne molitve na svetem kraju pritajeno vlija iz njegovih ust ploha krepkih kletvic. V takih razmerah seveda Pavliha ni mogel dolgo ostati na koru. Na sličan način je prišel Pavliha ob službo kot zvoznar in kot grobar.

Ko se je ženo, so mu mestni pobralni pripravili veliko presenečenje: ko se je vračal iz cerkve s svojo izvoljenko, so bile cerkvene stopnice okrašene z gobami, ki so jih pobralni nastrijli iz papirja. Z njimi je bila tlakovana tudi ulica, po kateri se je vračal domov. Ubogi Pavliha je pozabil na ženo in na veliko srečo, ki ga je doletela pred nekaj minutami. Namestu da bi vesel šel s poroke na svatbo, je vso pot godrnjal in se jezil.

Hiša, v kateri je stanoval Pavliha s svojo zvešto ženo Ančko, je bila vedno poslikana s karikaturnimi ki so predstavljale našega gobarja kako s sekro obdeluje velikanško gobo ali pa jo žaga. O Pavlihi so krožile celo pesmi, ki so še sedaj znane. Ena se je n. pr. pričela:

Siromašno dete plaho stiska k sebi tako potrebno toplo volno jopico, rokavičke in nogavičke, pa škatlo piškotov, ki so pa nekam čudno podobni onim, ki jih ob redkih prilikah speče doma mamica. Plaho se ozira po onh, ki niso bili obdarovani, ki niso dobili tako lepih in potrebnih stvari. Ni radostno, v srce se mu je prikrdala tiha žalost v nedolžnem srcu je celo nekoliko zavisti. Kdo bi mogel pogledati v otroško dušo in povedati kaj vse se godi v nji. Posebno ob takih prilikah, kakor je Miklavž, živi otrokova duša svoje bujno nam odraslim nerazumljivo življenje. Kolikor je v naših močeh in kolikor otroka razumemo, moramo paziti, da vsaj ob tako svečanih trenutkih ne kane v njegovo srce kaplja grenkega spoznanja.

Starši, živite v izobilju, ne obdarujte svojih otrok javno z dragocenimi darili, ne kalite veselja revni! deci ne delajte težkega srca njenim staršem, ki jim krvavi srce ob pogledu na ubogo deco, ki je kljub obdarovanju tako čudno tiha, tako bridko razočarana. Siromašni starši.

Kraček gobo žaga Ančka mu pomaga itd.

Ko je Pavlihi pred osmimi leti umrla druga žena, je povzročil veliko senzacijo z izjavo, da se bo obesil. Tri dni je hodil z rožnim vencem v eni in z vrvmi v drugi roki po Kamniku in grozil, da si bo končal življenje, paglavci pa so radovedno prežali nanj, kdaj bo izpolnil svojo grožnjo. Kmalu pa se je potolažil in v svojem 70. letu se je čutil še toliko mladostnega, da je pričel iskati tretjo ženo. Pri tem je doživel celo senzacijo, da so ga zlobni, ziki obdolžili očetovstva, naker je bil Pavliha jako ponosen, čeprav to v podobnih primerih ni običajno.

Kljub vsem neprilikam in jezi pa je Pavliha še naprej nabiral gobe in jih prodajal. Zlobneži so ga tudi obdolžili, da dela iz njih žganje, kar moramo pa z vso odločnostjo zanikati. Res je bilo le to, da je Pavliha ves denar, ki ga je dobil za gobe, žrtvoval za žganje, katerega je zelo cenil. Šele pred tremi leti je toliko oslabel, da je opustil nabiranje gob in se preselil v mestno ubožnico. Bil pa je še vedno toliko pri močeh, da je do lani pometal in polival mestne ulice, včasih pa si ga še videl, kako je z metlo podil pred seboj paglavce, ki so mu nagajali z gobami. Ko je lani nekoliko zbolel, je bil od več strani deležen nenavadne pozornosti: povpraševali so po njegovem zdravju in mu pošiljali raznih priboljškov, da bi okrevel. Marsikomu se je to zdelo nerazumljivo, kmalu pa se je zvedelo, da je bil Pavliha pri različnih zavarovalnicah zavarovan za nad pol milijona dinarjev. Seveda on o tem ni ničesar vedel, gotovo pa je, da bi sam nikomur ne privoščil, da bi potegnil po njegovi smrti visoko zavarovalnino.

V oktobru je Pavliha zopet zbolel. Star in onemogel se ni mogel več upirati smrti, ki ga je kmalu pobrala. O gobarju, ki je bil v ostalem priden, delaven in pošten mož, pa bodo v Kamniku še dolgo krožile vesele zgodbe.

Radionovost

Nedelja, 20. novembra.

9.30: Prenos cerkvene glasbe iz francišanske cerkve; 10: Versko predavanje (dr. R. Tominec); 10.30: O pokretu uspešnosti v gospodarstvu (Ivo Zor); 11: Salonski kvintet; 12: Čas, poročila, plošče; 15.15: Ženska enakopravnost v krščanstvu (gđ. Peleasa); 15.45: Plošče; 16: Abram: Zlatorog, igra s petjem in godbo, izvaja prosvetno društvo Moste; 20: Mojstri dunajske operete, prenos iz Dunaja; 22.30: Čas, poročila, plošče; 23: Napoved programa za naslednji dan.

Ponedeljek, 21. novembra.

12.15: Plošče; 12.45: Dnevne vesti; 13: Čas, plošče, borza; 17.30: Salonski kvintet; 18.30: Esperanto (g. Kozlevčar); 19: Srbohrvaščina (dr. Mirko Rupel); 19.30: Zdravstvena ura (O. Golšavski (dr. Ciber); 20: Prenos opere iz Beograda: Gotovca; »Morana«; 22.30: Čas, poročila, napoved programa za naslednji dan.

Torek, 22. novembra.

11.15: Šolska ura: Napake v slovenskih nalogah (dr. Kolaric); 12.15: Radio kvartet; 12.45: Dnevne vesti; 13: Radio kvartet, borza; 17.30: Plošče; 18: Phoorje I (Fr. Pivka); 18.30: Nemščina (dr. I. Grafenauer); 19: Gospodarska socialna vzgoja (dr. Goga); 19.30: Razvoj svetovja (A. Peterlin); 20: Ura variacij. 1. Uvodno predavanje; 2. Klavirski koncert gđ. Jadvige Poženelove; 21.20: Prenos iz kavarne Zvezda; 22.15: Čas, poročila, napoved programa za naslednji dan.

Sreda, 23. novembra.

12.15: Plošče; 12.45: Dnevne vesti; 13: Čas, plošče, borza; 1.30: Otroški kotiček (ga. Gabrijelečeva); 18: Plošče; 18.30: Pohorje II (Fr. Pivka); 19: Ruščina (dr. Preobraženski); 19.30: Literarna ura: Ob 300-letnici rojstva modroslova Spinoze (univ. prof. dr. Veber); 20: I. glasbeni večer, posvečen spominu Jak. Aljaža, prenos iz Uniona; uvodno besedo govori kan. dr. Kimovec, pevske točke izvaja moški in mešani zbor »Sloga«; 21: Samospevi ge. Stefanije Vukove; 21.30: Salonski kvintet; 22.15: Čas, poročila, napoved programa za naslednji dan.

Zdravo mleko.

— Mož, krava je nam zbolela. Mleko bomo morali kupovati nekaj časa v mestu.

Žena: Kaj bomo mleko naše krave izlivali?

— Kaj še, prodajali ga bomo v mesto.

P. Decourcelle:

106

Prokletstvo ljubezni

Roman

Nedvomno je bil to pravi načrt in edina pot, ki jo je bilo treba ubrati. A Slimak je mislil samo na to, kako bi svojega pajdaša prepričal, da je to res pravi načrt.

Tudi Panoufle je bil nekam ves zasanjen. In čudno, njegove sanje so ubirale po ovinkih isto pot kakor Slimakove.

Tudi on je mislil na to, kako bi se odkrižal svojega pajdaša. Zdaj je bil trdno prepričan, da je ukradel usodna pisma Milčeka sam in da je torej po nedolžnem dolžil Slimaka.

Vse je bilo pripravljeno. Mreža, ki naj bi se lopov ujel v njo, je bila spletena.

Past je bila nastavljena. Toda v nasprotju s svojim pajdašem bi Panoufle lahko še ustavil tok dogodkov, ki jih je pripravljaval. Ali naj stori to?

Že je mislil na to, ko je naenkrat zagledal v duhu privid mirnega življenja in počitka v blagostanju, ki je z njim računal.

Sredstvo za dosego rajskega življenja je imel pri rokah. Treba je bilo samo malo spretnosti in mnogo odločnosti.

Morda pa ima Milček ukradena pisma še pri sebi. Ali bi ne bilo v tem primeru mogoče vzeti mu jih, še predno jih izroči tistemu, ki mu jih je nedvomno obljubil?

Morda mu jih pa hoče prodati? — je pomislil Panoufle, — kajti kdo ve, če ta malopridnež ni zavohal našega naklepa in če nam ni v tem času ukradel tudi pisem samih?

Toda kje je Milček? Kam neki se je zaletel s Claudinetom po svojem predzmem nastopu?

To je bilo treba zvedeti najprej. — Hm, hm, — je mrmral Panoufle sam pri sebi, — mož, ki se zanima za pisma, je polkovnik d'Alboize. Namj se bo Milček najbrž obrnil, kakor sva storila prvotno tudi midva s Slimakom.

Kaj pa če je malopridnež pisma že izročil polkovniku? Kaj če sta bila domnenjena? Potem takem bi bila pisma že v polkovnikovih rokah.

Če bi torej vplnil v d'Alboizov hotel, če bi storil to, kar je snoval Slimak popoldne, bi se utegnilo zgoditi, da bi ubil dve muhi na en udarec.

Toda za ta primer Panoufle ni prav nič rabil Slimakovega sodelovanja.

Potrebna je bila energija, pogum, odločnost, vse lastnosti, ki jih Slimak ni imel.

Mož je bil dober samo za priprave, za snovanje nakleпов. Kot svetovalec bi lahko pomagal Panouflu. Treba ga je bilo samo pripraviti do tega.

Ko je vse dobro premislil, je spoznal, da ni izključeno, da se bo Milček domenil z d'Alboizom šele naslednjega dne, ko bi itak Panoufle opravil svoje delo.

Seveda je dobro vedel, da pripade zaslužek samo njemu, pa naj dela sam ali pa s pomočnikom, ki bi še daleč ne zahteval toliko kakor Slimak.

Ta zaslužek, združen z dedščino po Claudinetu, — na Zefirino besedo se je namreč lahko zanesel — vse to bi mu prineslo zaželjeno blagostanje, mirno, brezskrbno življenje.

Toda če hoče doseči ta cilj, mora odstraniti Slimaka. Potem pa pojde vse gladko od rok.

Panouflu ni preostajalo drugega nego spraviti iz Slimaka vse, kar se bo

dalo, seveda še predno ga odstrani, za kar se je premeteni lopov temeljito pripravil.

Tako sta mislila in čutila lopova, ko se je Panoufle prvi oglašil, rekoč:

— No torej, ali se da kaj storiti? Ali pa je vse izgubljeno?

— Vse je izgubljeno, če so pisma ukradena, — je odgovoril Slimak hladno.

— Kaj pa če bi jih dobila nazaj? — je vprašal Panoufle.

— Kako to misliš? — je vzkliknil Slimak in pogledal svojemu pajdašu presenečeno v oči.

— Beži no! Nikar ne čvekaj, — ga je zavrnil Panoufle. — Stavim glavo, da si že našel zanesljivo sredstvo.

— Toda...

— Pravim ti, da se ti pozna to na očeh... Saj sva že osem let skupaj in stara prijatelja; mi vrag, da bi se ne poznala.

Spomin na skupno preteklost je menda nekoliko zbegal Slimaka, ki je dejal:

— No torej!... Da... Morda sem pa res našel sredstvo.

— Eno, saj sem takoj vedel.

— Toda nevarno je.

— Kaj za to!

— Milček je sam ukradel pisma...

Moramo mu jih zopet vzeti.

Tu je pa zopet Panoufle namršil obrvi. Ali je Slimak zavohal njegove naklepe... To se bo kmalu videlo.

— V ta namen, — je nadaljeval, — bi pa morali vedeti, kje iskati ga.

— Jaz vem.

— Kaj?

— Milček stanuje v d'Alboizovem hotelu.

— Kaj praviš?

— Kar sem videl. In stanuje tam z Montlaurom.

— Ni mogoče! Toda seveda, res je, spominjam se, da si mi nekaj takega že pravil.

— Ponavljam ti to... D'Alboize in Montlaur sta svaka. Milček se je vrnil s svojim očetom včeraj. Deček spi v pritličju, v stanovanju, kjer sem te opozoril na zaprta okna.

— Torej so vsi v naših rokah?

— Popolnoma. In gre samo za to, da odideva še nocoj k njemu in zahteva od njega pisma, ki jih je nama ukradel.

— Še nocoj?

— Seveda. In sreča bo, če se ne prepozna, če ta paglavec še ni izročil pisem polkovniku. Toda po svojem pobegu je bil najbrž utrujen in zdaj gotovo spi. To je voda na najin mlin.

AFRIK MODROCE

iz dobrega blaga Din 210

Spalne fotele

od Din 1300.— izdeluje se samo po naročilu

SITAR KAROL — Ljubljana

WOLFOVA ULICA 12 (dvorišče). Telefon 28-10.

Zavese, posteljna pregrinjala

namizne prte, prtice itd., krasno vezene in po nizkih cenah dobite pri

MATEK & MIKEŠ, LJUBLJANA

(poleg hotela Štrunkelj)

Vezenje oprem za neveste, monogrami, gumbnice, entlanje, ažuriranje in predtiskanje.

Velika izbira predtiskanih ženskih ročnih del.

Izdelujejo se najnovejši modeli otroških in igračnih vozičkov, triciklji, razna najnovejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji. Velika izbira. Najnižje cene. — Ceniki franko.

»TRIBUNA« F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov, LJUBLJANA, Karlovska c. 4.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakih. Za odgovor znakovi — Na vprašanja brez znakov ne odgovorjamo. — Najmanjši oglas Din 5.—

SLUŽBE

VIŠJO NATAKARICO
sprejem. Obširne ponudbe s sliko na hotel »Jadranc«, Bakar. 4366

ISČEM ZASTOPSTVO
boljših tvrdit. Vpeljan sem po vsej Srbiji, kakor tudi južni Srbiji. Sprejel bi zastopstvo samo za Niš. — Ponudbe na naslov: David Golubović, Niš, Karadžićeva 1. 4372

ŠOFER
ki bi opravljal tudi druga dela, išče službo šoferja. — Ponudbe na upravo »Slov. Narod« pod »Zanesljiv 4329«.

ZASTOPSTVO
trikotazne tovarne prevzamem za savsko in primorsko banovino. — V poštev pridejo samo prvostopne tovarne. Branimir Gjurški, Zagreb, Senoila 25. 4308

STANOVANJA

STANOVANJE
2-3 sob s kuhinjo, solčno, centralna kurjava, veranda, ob cesti železnici iščem za 1. december. Ponudbe na upravo lista pod »Na solncu«. 4310

GLASBA

IZPOSODJAMO
plošče, gramofone, radio-aparate. »SLAGER«, Aleksandrova c. 4. (prehod »Viktoria« palače)

KLAVIRJI, PIANINI
prvovrstnih inozemskih znamk od Din 11.000 naprej. — »MUZIKAR«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 40. 18/T

DOPISOVANJE

MLAD GOSPOD
soliden, uradnik s stalno službo želi resno znanje s samostojno damo, event. vdovo ali ločenko. Samo resne ponudbe s polnim naslovom poslati na upravo »Slov. Narod« pod »Zimski večer/4368«.

PRODAM

ORIENTALSKA OPRAVA
(Damaskus antik) 5 komadov poceni naproday. — Naslov v upravi »Slov. Narod«, 4377

VOZOVE
3 težke, 2 srednje težke v prav dobrem stanju, kakor tudi komate in razno konjsko opremo radi vpeljave avtomobilne vožnje po nizki ceni proda Mihael Omahen, Višnja gora. 4367

JABOLČNIK
prvovrsten, prodaja najceneje A. Lottspeich, Rimske Toplice.

MOŠKO KOLO
malo rabljeno, prodam za 450.— dinarjev. — Ogleda se lahko: Tržaška cesta št. 24 (Gasper). 4390

PRILožNOST!
Avto Fiat limuzina 525 super, skoro nova, za vsako sprejemno ceno naproday. Ena tretjina na obroke. — Vzemem tudi avto v račun, Muhič, Studenci pri Mariboru. 4371

MED

1000 kg trčnega po Din 12.— kg in 500 kg trčnega po Din 14.— kg franko Metlika — prodaja Anton Murn, slaščičar v Metliki. 4289

RAZNO

BRZOPOPRAVLJALNICA
popravlja čevlje hitro in poceni. — Ljubljana, Selenburgova ul. št. 4, dvorišče. 91/T

GOJZERJI

na obroke. »TEMPO«, Ljubljana, Gledališka ulica št. 4. 113/T

Najcenejši nakup!
KONFEKCIJA — MODA
ANTON PRESKEER, Ljubljana, Sv. Petra cesta 14.

PERJE PUHAŠTO
Din 15.—, čobano Din 32.—, puh Din 140.— kg, ter VOLNO in ZIMO za modroce izredno poceni prodaja: Šega, Wolfova ulica 12 (dvorišče). 106/T

ZAKAJ PREZERATE
ko Vam štedilnik lahko zastoj ogreva in zrači stanovanje. — Cena naprave Din 150.—. — Aljančič, Bistrica-Pobrezje. 4318

MODROCE

otomane, divane, fotele in vse tapetniške izdelke vam nudi najceneje

IGNACIJ NAROB, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 16 (pri Levu) 25/T

SMUČARJI POZOR!
Smučarjem, ki zahajajo na Višnjske hribe, kriški vasi in Sv. Duhu, prepovečujem vsako nadaljnjo smučanje po mojem zemljišču brez mojega dovoljenja. — Posestnik Zupančič Ivan, Zavrtča. 4376

Trpežni afrik modroci

spalne fotele, fine izdelane. Din 1300.— prodaja

RUD. SEVER,

LJUBLJANA, Marijski trg 3

Telefon 2622

Couch zofe

Otomane, spalne fotele, divane, zložljive postelje, mreže, peresnice (federmodroce), žimnice (modroce) ter vsa v to stroko spadajoča dela izvršuje najceneje

F. Sajovic

Ljubljana, Stari trg št. 6.

Za vse naše vloge in obveze jamči z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo Dravska banovina

KDOR VARČUJE SVIH LAS SE OBVARUJE

Vsa pleskarska in soboslikarska dela

izvršuje točno, solidno in po konkurenčnih cenah pod garancijo

družba s o. z.

J. HLEBŠ

pleskarstvo in soboslikarstvo LJUBLJANA, Mestni trg 19 ali Cankarjevo nabrežje 21. Telefon 7070.

POZOR!

Dobavljam vsako količino lepih letošnjih orehov, krompirja in ostalih deželnih pridelkov. — Ponudbe na naslov: Anton Fričelj, Sv. Lovrenc na Pohorju. 4369

POHISTVO

Spalnice Din 2200.—
omare > 450.—
postelje > 250.—
kuhinjske opreme > 1000.—
kuhinjske kredence > 500.—
Vse drugo pohištvo se dobi najceneje in na obroke. Kdor ima hranilno knjižico, se ta vzame v račun. Sprejmejo se tudi vsa popravila po konkurenčnih cenah. — Mizarstvo »SAVA«, Kolodvorska ulica 18, Dunajska cesta 36. — Telefon št. 27-80. 111/T

DELO

more v teh težkih časih vsak dobiti še najlaže z ureditvijo pletenja na domu. Dajemo sproti delo vsakemu, ker prevzemamo izdelane pletenine, dobavljamo prejšico (volno) in izplačujemo mezo za pletenje, kar dokazuje mnogo zahvalnih pisem. Ako hočete delati in zaslužiti, se obrnite zaupno za brezplačne prospekte na firmo:

DOMACA PLETARSKA INDUSTRIJA
IOSIP KALIŠ, Maribor, Trubarjeva 2, odd. 27.

Bukova drva in oglje

kupuje stalno

URAN FRANC

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 24

GOSTILNA REININGHAUS
priredi jutri veselico s plesom brez vstopnine. Na razpolago bodo krvavice, pečenice, razna jedila in izvrstna pijača. 4365

STREŠNE OPEKE

170 m² ali Eternit, franko postavljeno Zagorje pri Kozjem (Poljak), potrebuje Bratuž Genovefa, Konjščina, Savska banovina. 4370

DAMSKI KLOBUKI

že od Din 60.— naprej v največji izbiri vedno zadnje novosti samo v modnem salonu — »La Femme Chic«, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/I. 107/T

SENO in SLAMO

dobavlja po konkurenčnih cenah

Gospodarska Zveza v Ljubljani

Celuloidne ščitnike za vrata

dobavlja v vseh barvah in fazonah

FRANJO ZRNEC, steklarstvo

LJUBLJANA,

Cankarjevo nabrežje št. 5

4372

Halo!

V petek 18. t. m.

vsi v gostilno TRNOVSKI ZVON!

ZAKAJ? — Dobijo se pristne krvavice, pečenice ter vse domače kolone. — Se priporoča za gostilno »TRNOVSKI ZVON« in za vinotoč v Trnovski ulici 19

Vinko Baus.

EKSPERIMENTALNI PSIHOGRAFOLOG

Karmah

samo še kratek čas v

Ljubljani, hotel »Soča«.

Odgovarja tudi na došlo

korespondenco. 4379

KRZNARSKA DELA

in popravila sprejemam po solidnih cenah. — Franc Kenk,

krznar, Gosposka ulica 3/II. 4358

Klavirji!

Pianini!

Kupujte na obroke

od Din 400.—

prve svetovne fabrikate: Bösendorfer, Steinway, Förster, Petrof, Höpfl, Stingl original, ki so nesporno najboljši! (Lahka, precizna mehanika.) Prodaja jih izključno te sodni izvedenec in bivši učitelj Glasbene Matice

Alfonz Breznik

Aleksandrova cesta št. 7

(vogal Beethovnovne ulice)

NEPREMČNINE

PRODAM ALI DAM

V ZAKUP

hotel, restavracijo in kavarno v prometnem mestu Primorja. Ponudbe na upravo »Slov. Narod« pod »Letovišče«. 4312

UGODNA PRILIKA

ZA VETNARJE!

Krajevni šolski odbor v Slovenjgradcu odda pod zelo ugodnimi pogoji v najem velik obzidan vrt s stanovanjem, toplimi gredami itd. Reflektanti naj se zglase najkasneje do 1. decembra t. l. pri šolskem upravitelju v Slovenjgradcu. 4292

PRODAM HIŠO

s 3 sobami, kuhinjo, shrambo, podstrešno sobo, drvarnico in vrtičem. Posebno pripravno za umirovljenca ali obrtnika. Ena soba se lahko predela v prodajalno ali delavnico. Cena 40.000 dinarjev. — Potreben kapital 30.000 Din. — A. Pribil, Vojnik. 4321

POSESTVO

z 38 orolov zemlje, novozidano hišo in gospodarskim poslopjem, za ceno, ¼ ure od trga na Stajerskem, prodam. — Informacije daje: E. Bezenšek, trgovec v Podsredi. 4322

Kaj?

vsi v gostilno TRNOVSKI ZVON!

ZAKAJ? — Dobijo se pristne krvavice, pečenice ter vse domače kolone. — Se priporoča za gostilno »TRNOVSKI ZVON« in za vinotoč v Trnovski ulici 19

Vinko Baus.